

Mešana gospôda.

Obraz iz vsakdanjega življenja.

Spisal dr. Janez Mencinger.

I.

mikani Slovenec ve za vse trge in mesta svoje domovine, naj imajo volilno pravico v vrsti mest ali mej kmetskimi občinami. Ni mi tedaj treba opisovati, pod katerim meridijanom leži in kakšen je trg Vinovar, v katerem se mota moja jako resnična povest.

Toliko obširneje moram pa opisati osebe, katere se bodo zaporedoma predstavile radovednemu bralcu. Osoba najbolj imenitna je gospod doktor Tilen Vogljanin, novo imenovani beležnik za Vinovar in njegovo okolico. Životopis mu je precej navaden. Tilen Vogljanin je začel dihati in jokati v kmetskej hiši. To se je zgodilo še za starih šolskih postav; vendar je po kratkih otročjih igračah prebil sedemnajst let na različnih šolskih klopek. Potlej je za mnogo dela in malo plače služil šest let po pisarnah, in prišel po stezi sužnosti in zatajevanja samega sebe do stopinje svobodnega moštva. Zdaj šteje trideset let; svoj gospod je in samec, ali da bolj jasno govorim, neoženjen. Gledé njegove vnanjosti sem iz gotovih poročil naslednje pozvedel: dokler je drugim služboval, sodile so mlade gospodične, da je prav čeden, prijeten človek; a matere mladih gospodičen se ga takrat niso posebno ozirale. Odkar je pa postal beležnik, nahajajo matere nadepolnih gospodičen celo več lepih lastnostij na njem, nego gospodične same takrat poprej, ko je bil še mlajši. To je verjetno; kajti matere mlademu človeku ne gledajo samo v lice, temuč tudi v žep. Starejše so, in hočejo tudi bolj previdne biti.

Znanja vreden je tudi doktorja Vogljanina pisar, gospod Koloman Kühlwasser. Mati, katera mu je pred šestdesetimi leti o svetega Kolomana godu dala življenje in priimek, pisala se je za Klobásarico; pa naš Koloman, ki ni od nikogar pričakoval bogate dedšine, dasi je bil rojen v bogatem gradu na Slovenskem, pisal se je od mladih nog Kühlwasser, česar mu ni nihče branil, in kar mu je menj koristilo, nego je pričakoval. Prva odgoja mu je bila mej hlapei in deklami

v gradu Skalomelu; potlej je z leti rastel tudi v službah od radolasanega podajalca do radolačnega pastirja, od pastirja do gonjača, od gonjača do resnicoljubnega lovca, od lovca do žeje vajenega pisarja in napósled do bolj prevzetnega nego mogočnega grajskega oskrbnika. Ko je vihar 1848. leta razpihal dim in blišč graščinskih gosposk, odložil je naš Koloman svojo službo in ošabnost. Strahovalno palico zamenjal je s popotno palico; pot ga je pa peljal bolj in bolj navzdol, in napósled ni družega ohranil nego spomin na lepe dni in ime Koloman Kühlwasser. Bil je vsestransk kruhoborec, zraven pa vedno zdrav, vaje pokorščine in ponižnosti ter zadovoljen z malim zaslužkom in vsakeršno pijačo, katero mu je kdo plačal. Ko je prišel doktor Vogljanin v trg, predstavi se mu Kühlwasser in postane srečen pisar, zopet enkrat v stalnej službi in sicer za to, ker je poznal vse ljudi v Vinovarskej okolici. Tak mož je pa v notarskej pisarni neobhodno potreben.

Za svojo osobno postrežbo si je gospod Vogljanin privoščil slugo Tomaža Medveda. Ta je bil gospodu nekaj v rodu in jako reven; bil je dvanajst let vojak v Tirolih in na Laškem in se tam kot sluga natančnega častnika naučil, kako je treba gospôdi streči. Žganje je jako ljubil in rad je pripovedoval. Vender je v njegovih povestih iz vojaškega življenja bilo nad petdeset odstotkov resnice. Samo takrat se je resnice popolnoma ogibal, kadar je pravil, kako je prišel do lesene noge. To je staknil resnično v boji, a ne z Lahi na strani svojega stotnika, nego v boji z zelenimi cesarskimi stražniki, ko je nosil prepovedanega duhana po prepovedanih stezah. Od kar doktorja služi, godi se mu dobro; on in njegov pisani maček, jedino premoženje, katero je iz domače vasi s seboj prinesel, imata dosti jéla in počitka. —

Predstavil sem ti tri moške osebe; moram se lotiti tudi ženskega spola, kateri je, kakor v življenji tako tudi v vsakej zgodovinskej povesti, neizogibljiv.

Kakor se neoženjenemu gospodu spodobi in oženjenemu težko ubrani, zahajal je Vogljanin na večer v gostilno s prijatelji praznit litrov četrtinke. Poglavitna gostilna v Vinovaru je bila pri Kruljavej žabi. Tam je okrogla in premožna vdova, za možitev bolj pripravljena nego pripravna, vladala z debelo roko. Točila je samó vino in sicer pravcato dolenjsko kapljico, katero je dobivala iz Zagreba in Varaždina. Bila je sitna, nepostrežna, proti gostom bolj gospa nego krčmarica.

Vedno je trdila, da jej ni mari za beračijo, katero krčma nese, in da lahko živi brez krčme in nezadovoljnih gostov. Vender je imela vsak večer obilno pivcev in malo tihih, a nobenega glasnega grajalca. Nekateri so prihajali iz stare navade, nekateri zato, ker tudi v drugih krčmah niso dobivali boljše pijače in postrežbe, in nekateri zato, ker drugam zahajati niso smeli.

Krčmarica Neža od Kruljave žabe je bila hudobna ženska; pa bila je tudi oblastna in govorilo se je, da je njeno oblast marsikdo občutil, kakor mu ni bilo ljubo. Bali so se je posebno uradniki. Kajti pripovedovalo se je, da, kdor pride pri njej v zamero, pride tudi v nevarnost natolcevan biti pri višjih uradih, da je pokrit „Slovenec“ (v njenih očeh najhujša pregreha), da je postopač v službenih urah, igralec itd. Ker so višji uradniki, ki so v Vinovaru urade preiskavali, redno ostajali pri naši krčmarici, in ker je ona v glavnem mestu imela visoko postavljene sorodnike, bil je strah pred njenimi ovadami in lažmi obče ukoreninjen. Ali je bil samo navaden, ali opravičen strah, ne bom preiskoval. —

Take razmere Vogljaninu niso dolgo skrite ostale. On, blaga duša in prijatelj veselih tovarišev, namenil je temu neznosnemu položaju kolikor toliko konec storiti. On sam se ni imel nikakor bati; on sam je smel krčmarico smatrati za krčmarico in ne za visoko gospo. Smel je tedaj marsikatero resnico povedati, katera je tudi drugej družbi pogum dajala. Ko je pa krčmarica zvedela, da ta novi beležnik néma druge oblasti nad seboj nego Boga; ko je videla, da sme celo „Slovenec“ biti brez straha pred njo in drugimi strašili Slovencem; in ko je čutila, da novi gospod utegne vse razmere mej njó in gosti prekopicniti: skušala je po vseh lepih in ne očitno grdih potih odstraniti ga od svoje hiše, a brez vidnega vspeha. Vogljanin je vztrajal v boji s stanovitostjo nenavadno pri Slovencih. V srci in žolci naše krčmarice se je tedaj jelo kuhati črno maščevanje. Predno se skuha, oglejmo si še druge osebe.

II.

Človek, navajen velikega mesta, omikane družbe in izbrane zabave, v malem mestu na kmetih marsikaj pogreša, na kar prej še mislil ni. Da Vogljaninu ni bilo preveč dolg čas po velikem mestu, pripomogel je najbolj gospod Ivan Justin, ki se je malo dnij za Vogljaninom uselil v Vinovaru. Gospod Justin je trideset let nebrojnej

množici nadepolnih mladeničev in paglavcev razlagal aoriste in Homera, supinum in Ovidija in bil je nekaj let tudi Vogljaninu oster, natančen profesor. Letos so ga deli v zaslužen pokoj s polno penzijo. Pred nekaj meseci mu je tudi umrla njegovega bitja krotkejša polovica, in ni ga tedaj nič vezalo na mesto in šolo. Preselil se je v Vinovar, da je bival blizu rojstne vasi in sorodnikov. Tukaj se je hitro udomačil: minula ga je profesorska čemernost in nezmotljivost, postal je uljuden, prijeten tovariš, in posebno z Vogljaninom se je kmalu iskreno sprijaznil. Nepopisljivo prijetno je bilo Vogljaninu, da more s svojim nekdanj neizprosljivo ostrim profesorjem o vsakej še tako kočljivej reči kar po domače besedovati.

Profesor Justin je s seboj pripeljal jedino veselje, katero mu je bila naklonila njegova ranjka: svojo hčerko Filomeno. Filomena je jako izobrazena, devetnajst let stara, lepa in v popolnej zavesti svoje lepote, ki jo ima na obrazu. Njeno srce je še prosto, pa ona je toliko prepričana o stanovitnosti in zmagovitosti svoje mičnosti in miline, da si še dokaj sme izbirati, komu naj podá srce in rokó. —

Naravno je, da ima Vogljanin, sprijaznivši se s profesorjem Justinom, obilno priložnost bližati se lepej Filomeni. Mladi beležnik jej je prišel celò prav po godu; ker pogrešala je v malem trgu mestne zabave in zanimljive govorce. Uže čez nekaj dnij je njijino znanje prestopilo mejo hladnega prijateljstva. Sme se reči, da Filomena na Vogljanina ni samo takrat mislila, kadar je z njim govorila, in da je Vogljanin z njo rajši zastonj govoril nego z drugo žensko za plačilo po notarskem tarifu.

Filomena je bila jedino, razpestovano dete plitvo omikane profesorjeve soproge. Justin je imel lepe nazore o odgoji, in te je smel v šoli svobodno uresničevati. Učenci njegovi se niso učili samo jezika nego tudi duha starih klasikov, blagodušja, nravnosti in značajnosti. Tako je bilo v šoli. Domá pa, kjer je vladala žena, njegovi nazori o odgoji niso našli prostora. Hčerka je bila vzrejena proti očetovim ugovorom po matere praktičnih vodilih. Mati je pak bolj gledala na lepoto vnanjosti, nego na lepoto duše in srca. Komaj se je pri hčerki jela razevitati telesna lepota, izrekla je mati uže sodbo, da je hčerke odgoja in muka glave z raznimi vednostimi dopolnjena, in da je od zdaj samo na to gledati, da Filomena dobi veljavnega, imovitega ženina. Razevitala se je tedaj Filomena v zavesti svoje prehvaljene lepote; obdajali so jo čestilci in hvalilci, in do sitosti znane so jej bile vse nežne govorce, ki se

rabijo proti mladim gospodičnam in izvirajo ali v srci ali največ na konci jezika. Vajena je bila točno in priliki primerno odgovarjati rahlo ali burno čutečim, skromnim ali naglim čestilcem. Jezik, tisti košček ženskega mesa, ki, dokler se giblje, ohrani svojo mladostno živost in neutrujenost, bil je v Filomeni zgodaj oglajen. Taka deklica, in zraven res lepa in v navadnih salonskih umetelnostih izurjena, morala je biti nevarna Vogljaninovemu srčnemu miru. On je dozdej ženske poznal iz romanov in notarskih pisaren. Mej žensko iz romana in živo žensko je pa večji razloček nego mej cvetlico iz papirja in pravo cvetočo rožo. Ženske, ki hodijo v pisarne, so pa redno polnoletne, tedaj menj nevarne; tudi ne obiskujejo pisaren zaradi srčnih zadev. Pisarniške reči in srčne reči se sploh nikakor ne ujemajo. To vidimo ravno pri ženskah. Mladoletna dekleta v opravkih posvetnega premoženja potrebujejo in radovoljno prenašajo varstvo svojega očeta ali varuha; v zadevah svojega srca, v zapletkah, ki morebiti odločujejo srečo ali nesrečo vsega življenja, pa najmenj iščejo tega varstva; vendar brez tega varstva največ prav sodijo in volijo. — Te izkušnje iz življenja ne razodevam, da bi mlade gospodične to beroč bile ponosne na instinktivno moč slabega spola; ampak hotel sem samo pomiriti omožene gospé, ki imajo uže vsaka svojega. Vsaka je dobila pravega moža, in ne bila bi boljšega dobila, ako bi tudi za svet bila povprašala vse očete in sodnike. Vender ni pravila brez izjeme. Poznam priletnega advokata, kateri je dosegel redko zaupanje, da ga je gospodična mladih let resno vprašala za svet, ali se sme zaljubiti v nekega mladeniča. —

Da se vrnemo k Vogljaninu in Filomeni, pristavljam, da je Vogljanin bil tudi toliko gizdav, da je želel Filomeni dopasti. Steza, katero si je gladil do njenega srca, pa ni bila nastlana z navadnimi Filomeni davno znanimi cvetlicami. Takih Vogljanin ni imel nabranih. Njegovo laskanje je bilo bolj prvotno, a tudi bolj izvorno. Zategadelj je bilo Filomeni bolj zanimljivo; sezalo jej je v srce in ona je sodila, da iz srca izvira. Vogljanin vendar ni srca naravnost na jeziku nosil; ni se hotel prenageliti in poleg vse gorečnosti in prijaznosti pazil je, da ne podere mostov za seboj, ako bi kdaj bilo treba stopati nazaj.

Filomena mu je bila lepa, zanimljiva mladenka, ki enkrat utegne osrečiti pametnega moža, nemara celo njega. Povedal pa tega ni ne očetu ne dekletu. Moram pa precej povedati, da se Vogljaninu za

take odločilne besede od nasprotne strani ni dajala še nobena prilžnost. Oprezna udržljivost je vladala na obeh straneh. —

III.

Tilen Vogljanin si je uredil pisarno, prebil oficijalne in neoficijalne obiske in predstave svojega vstopa v poslovanje s trga občinstvom v aktivnem in pasivnem zmyslu, in se sploh toliko udomačil v Vinovaru, da ga je uže jako mikalo seznaniti se tudi z okolico. Premišljeval je, da je okolica Vinovarska izredno lepa, in da ni prav, da je po dolgih enoličnih ulicah velikih mest in po prašnih pisarnah pozabil na zdravi užitek proste narave, katera ga je svoje dni navdihnila celo do nekaterih petošolskih sonetov. Kolomanu Kühlwasserju ni bilo težko opaziti, kako njegovega gospoda vabi modro nebo in zeleni gaj. Čutil je tedaj v sebi dolžnost, obrniti gospodovo hrepenenje na praktičen pot — koristen gospodu in pisarju.

Koloman Kühlwasser je bil v svojej srečnejšej dobi izvrsten lovec in srečen strelec. Prigodilo se je često, da je celo več ustrelil, nego li povedal ali obstal, kar se more samo takemu pripetiti, ki ima do lova več strasti nego pravice. Prišel je v Vinovar agent puškarne, ne iz slovenskih Borovljan ampak iz nemškega Inomosta. Koloman Kühlwasser, bister poznalec strelnega orodja, izbere tedaj potrebščine za lov sebi in svojemu gospodu. Potlej so se pričele vaje v streljanji. Gospod Vogljanin je opazoval, da ima Kühlwasser za streljanje roko očitno spretnejšo nego za pisanje; in Kühlwasser je izprevidel, da Vogljaninova roka in vid nista po pisarnah tako izpričena, da ne bi vaja in veselje naredila iz Vogljanina dobrega streleca.

Prav takrat so se v javnej dražbi nekateri lovi Vinovarske okolice v najem dajali, in doktor Vogljanin kupi lovsko pravico v občini Brezovniku za tri leta. Previdni Koloman Kühlwasser je pre-skrbel vse, kar je za lov potrebno, za prvo silo celò lovskega psa. Grada Skalomela novi oskrbnik, ki je bil ob jednom tudi lovec in kočijaž, posodil mu je namreč grajskega psa do tedaj, da se grajski gospod vrne iz Hrvatskih toplic, kar se ima zgoditi stoprav čez nekaj tednov. -

Kako se je pes navadil gospoda Vogljanina in kuhinje pri Kruljavej žabi, kako težko sta si pes in Tomaža Medveda maček omejila vsak svoj delokrog v stanovanji, in kako je Tomaž Medved

morebiti ne popolnoma nepristransko očital, da ta pes ni za nobeno lovsko rabo, to vse opisavati je preslaba moja roka.

Bil je peti teden, kar je bival doktor Vogljanin v Vinovaru in šteli so se zadnji dnevi avgusta 188., ko je gospod doktor izprožil te besede: Čez tri dni praznujemo svetega Tilna, meni, Korošcem in lovcem patrona. Spodobi se, da jutri ogledava svoj lov in vsaj jednega zajca položiva na kosmato plat. Ob osmih zjutraj odrineva v Brezovnik, pisarno naj pa varuje Tomaž Medved, ki ne zna pisati in brati, in tedaj nič pokvariti ne more. — Koloman, veščak v lovskih rečeh, opomnil je sicer, da stoprav ob osmih na lov hoditi je nekoliko nenavadno; gospod ga zavrne, da se ne ujema z njegovimi načeli, zavoljo ubornega zajca krajšati si jutranji počitek. Torej se Koloman uda v gospodovo povelje, in obljubi točno ob osmih stopiti v pisarno. —

Drugo jutro, ko je ura osem odbila, bil je Koloman Kùhlwasser res v pisarni. Precej za njim pa noter stopi gospa Justina Ocvirek, najbogatejša ženska v trgu Vinovaru. Lovski strokovnjaki trdijo, da nesrečo pomeni, ako na lov gredočemu ženska pot preleti. Koloman ženske sicer ni srečal, a bila mu je zelo na poti. Nesrečni sokob morebiti ne pomeni tolike nesreče, ker je zraven gospe v pisarno stopila tudi njena hčerka Angelika, brez dvómbe najlepša mladenka pod Vinovarskim zvonom.

Vogljavninu se čelo namrači, ko v pisarno stopivši zagleda žensko starost in mladost tako šopirno sedeti pri njegovej mizi. Pa kaj se č, poslušati je moral; in kdor je primoran vsakolične ženske v pisarnah poslušati, samo ta ve, kaj je potrpežljivost. — Gospa Justina Ocvirkova je našega beležnika uže večkrat obiskala; v mnogih rečeh jej je moral svetovati; in ona je dokaj obširno razkladala, koliko ima različnega premoženja in mnogovrstnih skrbij. Denes ima posebno veliko skrb. Omožila je prvorojeno hčer Sidonijo v trgu —x— pri trgovci Silvestru Smolarji. Izplačala je doto; velik znesek je zraven posodila, zaupala pa zapravljevemu zetu tako, da ni zavarovanja iskala ne za doto ne za posojilo. Zdaj so pa drugi upniki pritisnili; zet je v zadregi; hčerina dota in posojilo gre na izgubo; doktor Vogljanin naj bi pa kakor čudodelnik stopil mej Silvestra Smolarja in njegove upnike ter zavaroval in rešil materine in hčerine denarje. Ker gospa Ocvirkova v kljub svilenej obleki ni znala pisati in brati, zato in samo zato je s seboj pripeljala hčerko Angeliko. Ta je bila

v glavnem mestu odgojena, znala je gospodu doktorju ročno izbrati Smolarja dostajajoča se pisma, in razložila je položaj materinih terjav in težav menj zgovorno pa bolj jasno nego mati sama. — Konec razprave je bil, da je Vogljanin vznemirjenima ženskama moral povedati, da je najbrž vse zavarovanje prepozno, in da je s pisarjem Kühlwasserjem stoprav ob devetih odrinil proti Brezovniškim poljanam.

V tem, ko lovca pod žarki velikosrpskega solnca korakata proti Brezovniku, gospa Justina Ocvirek in gospodična Angelika Ocvirkova premišljujeta v hladnej sobi, kako bi vender še bilo mogoče rešiti po vodi izpuščenih dvajset tisoč goldinarjev. Ne smemo jima tega zamerjati. Gospa je dobro pomnila, kako težko se denar pridobiva, in da so pri njej razmere take, da vsa veljava, katero pri ljudeh uživa, raste ali pada s pritokom in odtokom njenega premoženja. Njen oče je nekoliko kmetoval, nekoliko pa opravljal neko rokodelstvo, katero je sicer koristno in pridobitno, pa v kmetih najmenj čislano; zraven je bil tudi ljudski odrtnik, ker je posojeval na visoke obresti in potlej svoje novce izterjeval, kadar je imel kmet najmenj denarja. Ko je mož uže dokaj denarja nagrabil, oddal je kmetijo in rokodelstvo sinu in preselil se v Vinovar. Tukaj se je posvetil popolnoma novodobnej ljubezni do bližnjega, to je, ljudem v zadregah pomagati z denarjem proti obrestim, katerih visokost se ravna po velikosti zadrege. Hči Justina je morala ž njim v trg. Najrajši bi jo bil omožil na kmetih, ker je bila samo kmetski vzrejena. Kmetje je niso snubili zaradi očetovega rokodelstva; vsi tisti, ki so v deželi opravljali tudi tisto rokodelstvo, bili so pa ali z Justino v rodu ali pa uže oženjeni; ostalo ni družega, nego da Justina uže precej priletna dobi za moža gospoda, o katerem se ni prav vedelo, ali je uradnik ali samo sluga. Vender suktnjo je nosil, in to je Justini dalo pravico preobleči se v gospo. Justina, bolj ko je v letih napredovala, bolj se je opravljala po najnovejšej šegi; ni jej pa bilo mogoče sleči kmetskih navad in opustiti obrtnij svoje ranjke matere in svojega ranjkega očeta. Po očetovej navadi je posojevala; po materinih skrivnostnih vedah je pa zdravila ljudi, ki jih videla ni; dajala je leke in svete za ljudi in živino; iz kvart in brez kvart je dekletom in ljubosumnim ženam razodevala negotovo prihodnjost in neznano sedanjost; preganjala je uroke, zagovarjala kačji pik, in kazati je znala, kako se pride tatovi na sled. Znala je še mnogo drugih skrivnostij, zatorej ni čuda, da so jo pogosto obiskovale kmetice očitno, mestne gospé pa skrivaj.

Vsaka obiskovalka je pa pustila primeren danj, za kar je bilo vse dobro, da je le kaj vredno.

Grozeča izguba dvajseterih tisočakov je na mater in hčer različno vplivala. Mati je jokala in vzdihovala ter Bogu tožila, da jej je prezgodaj vzel moža, ki je bil sicer vedno bolehen ječalec, pa vendar v tem koristen, da je znal pisma prebirati in v zemljiškej knjigi pogledati, kako je kdo zadolžen. Zapuščeno vdovo pa zdaj vsakdo opehari. — Zabičevala je hčeri, naj se vendar uže enkrat omoži, in da naj vzame moža, ki ume denarstvo in pravnne reči, ter ima stano-
vitno službo, redéčo moža. A Angelika obžaluje, da mati sama sebi ne more iz zadrege pomagati, ko vendar vsacemu drugemu vé dober svet in pripomoček; kara mater, da še vedno ni sita tujega denarja, pridobljenega čestokrat po sumljivih potih, da se še vedno peča z marnjami, katere javno mnenje omikanih ljudij obsoja in da slabo skrbi za svoje jedino še prosto dete, ker s takim svojim vedenjem omikanim ljudem in poštenim snubačem zapira vstop v hišo. Angelika je naravnost rekla, da jo čaka taka usoda, kakeršna je doletela sestro Sidonijo, ki je bila brez vse ljubezni po materinej trmi prodana človeku brez značaja in vesti, ki z zakonom ni drugega namerjal nego veselo živeti zapravljaje tuj denar, in je zdaj podkopal pošteno ime, srečo in premoženje najboljše žene.

Resne hčerine besede so napravile pri materi znaten učinek. Omolknila je in na vrt hitela zbirat zelišč za čudotvorno vraštvo proti božjasti. Hčerka pak se je udala v božjo voljo ter zokopala v roman svojega modežurnala. Kakor pa je roman bil zanimljiv, vendar ni mogel vezati vse pazljivosti naše Angelike. V zbegano glavo vrivala se je misel, da ima doktor Vogljanin oči polne prijetnih urokov, in da bi on bil mož, zoper katerega bi mati nič ne ugovarjala. — Ali je pa še proste volje? — In bi li hotel snubiti hčer — mazačke Justine? —

(Dalje prihodnjič.)

Verske bajke na Dolenjskem.

Priobčuje J. Trdina.

(Dalje.)

38. Kristus in sv. Peter šta prišla h kovaču in ga prosila za malo kruha, ker sta bila lačna. Kovačica pa se je zadrila: Za take vlačugarje kakor sta vidva, nemamo nič kruha. Kovačevej starej

Mešana gospôda.

Obraz iz vsakdanjega življenja.

Spisal dr. Janez Mencinger.

(Dalje.)

IV.

Tilen Vogljanin je denes v pravej šoli potrpežljivosti. Brezovniška občina je prostorna, ravna; mej njivami in grmovjem ni sence; ničesar ni pri roki za žejo ugasiti; vsa divjad se je morala poskriti; in ta prehvaljeni pes je leno, nepazno in neposlušno živalče. Ne izvoha nobenega zajca; pač pa skače po nepotrebem po njivah in se zaletuje v proso, ki zori v najlepšem latji. Kmetje na polji so uže grozili s pisanimi pogledi in očitnimi besedami. Vogljaninu je lovska strast bila še neznana, in obupoval je. Peklo ga je, da pride domov brez plena. Revež je pa osebi, katerej se ne sme izneveriti, obljubil denes zajca prinesti. Tista oseba je obljubila svojo kuhinjsko umetnost izkazati nad tem zajcem, in oče tiste osebe je uže črtež napravil za malo večerjo, da bodo trije, ki se v trgu najrajši vidijo, sami mej seboj godovali strelca-doktorja in delopust svetega Tilna, kar se ima vršiti zvečer 31. avgusta 188. —

Ko Tilen Vogljanin premišljuje nepremišljenost svoje obljube in njene posledice, zajavka pes; tik pred njim skoči zajec izpod grma in pes za njim, Kùhlwasser in Vogljanin pomerita in počita oba na jedenkrat. Obležal je zajec; pa tudi pes je padel in ne več vstal.

Vogljaninovo veselje nad svojim prvim strelom na lovju je bilo nekako čudno. Koloman Kùhlwasser je precej, kakor je bil naučen v mladih letih, nesrečno pasjo smrt zapisal na svoj račun, rekoč, da je zapazil, da je muha konec njegove cevi v stran zdrknila, da je zato v stran pomeril; da se pa sploh taka nesreča strelcu, ki preblizu strelja, lahko primeri. Gospod doktor je sicer mislil, da Kùhlwasser zna bolje streljati, vendar ni ugovarjal trditvi izkušenega lovca. Gledalci, katerih je kmalu preveč bilo, sodili so pa o strelih gospoda in pisarja precej jednoglasno; toda gospodoma svoje sodbe niso razglasili, ker niso hoteli mladega doktorja, ki je denes prvič

na lovu, ponižavati in mu jemati veselja do lovstva. Gospodu Kolomanu se je primerno zdelo pobrati ubitega zajca. Gospod Vogljanin poprosi pa kmeta, naj za primeren darek pasje ostanke spravi pod zemljo. A kmet, skoraj razžaljen, odreče; kajti tako delo preseza njegovo področje, imajo pa tik Vinovara pri bratu Ocvirkove Justine, zanesljivo osobo, katerej je izročena skrb čez vse pse, žive in mrtve.

Lovca se vračata proti domu: Vogljanin vesel, da ima vender zajca, katerega je po svojej sodbi in Kühlwasserjevej trditvi sam ustrelil, Kühlwasser pa žalosten, da nema več psa. Pekla ga je vest, toda ne zato, ker je resnico popravljaj, nego zato, ker si je z nepotrebno ponižnostjo škodo in sramoto nakopal. Kako lahko bi se denarni gospod beležnik z lastnikom ubitega psa pogodil za odškodovanje, in kako težko se bo on — vedno brezdenaren pisar?

Nista še dolgo ceste merila, ko pisar gospoda doktorja poprosi, malo hitreje stopati; kajti neznosen sopar in nakopičeni oblaki žugajo s hudo uro. Uzrok Kolomanove bojzani sta bila pa samo dva žendarja, ki sta se pokazala na obzoru za lovcema po cesti gredoča. Lovca stopita hitreje, to pa je bilo žendarjema povod tudi podvizati se, in kmalu potipa jeden Kühlwasserja ter uljudno povpraša po orožnem listu. To vprašanje je bilo zakonito nepotrebno, ker žendar je bil prepričan, da Koloman Kühlwasser nikoli ni bil tako zapravljiv, da bi za potrato orožnega lista novce izdajal. O gospodu Vogljaninu, ki je v okolici še malo znan, se tako soditi ni móglo, zato je bilo vprašanje drugega žendarja po njegovem orožnem listu bolj potrebno. Lovca nista mogla ustreči radovednosti javne straže, ker Kühlwasser lista ni imel, Vogljanin ga je pa doma pozabil; žendarja sta tedaj razumno izrekla, da se morata strogo držati svojih dolžnostij. Lovca sta se pak poslovila od lepih novih dvocev.

• Ostal jima je sam zajec. Vogljanin ga hoče v svojej nejevolji kar v grmovje zalučati. Iz zadrege ga reši deček, ki zajca prevzame, da ga nekaj korakov za lovcema ponese v trg.

Brez druge nezgode in brez obetane hude ure prispeta v Vinovar lačna, žejna in trudna. Tukaj sprejme gospoda doktorja uradni sluga, ki mu izroči nujno naznanilo sodišča iz glavnega mesta, da je nam uže znani trgovec Silvester Smolar zabredel v konkurz in da je doktor Vogljanin imenovan za oskrbnika konkurzne imovine. Brez zamude je moral vestni beležnik prevzeti sitno opravilo ter odpeljati

se v trg —x.— tri ure daleč, da tam precej izvêde, kar veli dotični zakon.

Samo tri besede bi želel gospod Vogljanin nocoj še govoriti z gospodično Filomeno, pa ni mogoče. Mudi se, voz uže čaka, in Vogljanin ne utegne družega nego naročiti Medvedu, naj nese zajca precej k Justinovim, da bo do jutri večer gotovo pripravljen, gospodični Filomeni naj pa lepo pove, da se je moral denes nagloma odpeljati, do jutri večer se pa oglasi in opraviči.

Vogljanin se je odpeljal. Strežaj Medved si je pa privezal lepšo leseno nogo, osnažil klobuk in suknjo ter napotil se z zajcem v roki. Spomnil se je časov, ko je mlad, brhek junak za svojega stotnika nosil marsikateri pozdrav in odzdrav, ter pri takih priložnostih vtaknil marsikateri srebernjak v žep; veselil se je, da se tisti časi zopet vračajo; pa pri tem veselji so mu hudobni duhovi zmotili preproste možjane. Sluga Medved profesorja Justina ni poznal po pravem imenu, ampak samo po pridevku, katerega so mu pritaknili dijaki uže za Medvedove mladosti, in po katerem ga je imenoval tudi Tilen Vogljanin, ko se je še tresel pod njim; po pridevku, kakeršni so priboljšek vseh mladino likajočih in jih spremljajo od nastopa službe do prestopa na óni svet.

Poznal je pa Medved gospodično Filomeno, profesorjevo hčer, in zdelo se mu je naravno, da jo gospod doktor pozdraviti ukaže, saj je z njo uže velikokrat govoril in po trgu šetal. Najbolj poznal je pa Medved gospo Justino Ocvirkovo, katero so ljudje sploh samo Justino imenovali. Kaj bi je ne poznal, saj je ona najbogatejša žena v trgu, bila je uže večkrat pri njegovem gospodu, in davi je z njo prišla v pisarno celó hčerka Angelika, najlepša in najbogatejša nevesta v Vinovaru in daleč okolo. Medvedu se je tedaj tudi naravno zdelo, da gospod doktor pošlje zajca gospé Justini.

Sluga Medved po hišnej vrsti opravi, kar se mu je zdelo, da je doktorjev ukaz. Najpreje potrka v stanovanji gospodične Filomene, kjer se mu prijazno odpre. Tam gospodični roko poljubi, pove na kratko, da se gospod priporočajo, da so se ravnokar nekam odpeljali, da pridejo jutri nazaj in da gospodična do jutri večer vse zvedo — ter odide z zajcem v roki. Nekako iznenadena gleda gospodična za možem, čegar besede in vedenje so v popolnem protislovji z doktorja Vogljanina dozdanim vedenjem.

Ne dolgo potem je sluga Medved potrkal v stanovanji gospe Justine Ocvirkove. Tam se ni tako hitro in tako uljudno odprlo. Pa ko je gospa Justina videla, da Medved ni prišel kaj terjat ali prosit, temveč da je zraven prijaznih besedij prinesel tudi lepega zajca, postala je prijazna prav po domače, in ukazala je Medvedu, naj malo sede ter pokusi kapljico njenega zelenega žganja. Sluga Medved je zbral vso uljudnost in zgovornost nekdanjega stotnikovega strežaja ter si precej priboril srce stare gospe Justine. Naročilo, katero je prinesel od svojega gospoda, bilo je pri njej z veseljem sprejeto; ali Angelika zopet ni mogla biti z materjo jednacij mislij. Ustavljala se je Medvedovemu daru s tehtnimi pomisleki: da ni mogoče, da bi omikani gospod doktor tako nenavadno uvájal se v njeno hišo in da je pošteni Medved najbrže ukaz dobil zajca nesti k profesorju Justinu, kjer ima doktor uže delj časa znanje. Medved ugovarja, da zmešnjav ne pozna in da tudi njegov gospod ve, kaj govori. Gospa Justina pa hčerko zopet jedenkrat pokara: da taka rahločutnost jej ne pridobode nikoli moža, da še premalo pozna šege mestne gospôde, da je doktor, ako pride, ne bode snedel, in da je zajec uže sam na sebi reč, ki se ne sme zavračati: zajčja mast nam rabi pri prisadnih ranah, iz možjanov se kuha drag lek za božjastne otroke, iz droba se pa napravi mazilo, ki izvrstno služi zoper trganje po udih.

Zajec je tedaj ostal pri gospé Justini Ocvirkovej.

Gospod profesor Justin je vsako popoludne ob šestih opravil svoj sprehod natanko pet tisoč korakov. Končujé ta sprehod sreča gospoda Kolomana Kühlwasserja, kateri mu pove, kako dolgo v skrbeh in kako srečen nazadnje je bil doktor Vogljanin. Naprej veseleč se prijetnega večera vpraša gospod Justin domov prišedši svojo Filomeno, ali je gospod doktor uže poslal zajca, dobi pa neveseli odgovor:

Tisti Medved z bergljo je bil tukaj, pa zajca je nesel drugam.

V.

Sluga Medved je tisti večer še v krčmo zašel in tam bil jako zgovoren in vnet za bogastvo stare Justine in za lepoto mlade Ange-like, katero je svojemu doktorju uže skoraj zaročil. Gospod Kühlwasser, ki se navadno ni ogibal posedanja pri pijači, imel je tedaj kmalu priložnost srditi se nad Medvedovo zmešnjavo in skrbeti, kako naj se popravi, dokler je še mogoče. Stopil je torej še tisto noč pred

trg v kočo prijatelja, dobrega človeka, in ga naprosil, da prinese zajca na Kolomanov dom, dokler bo še cesta čista nocoj. Prijatelj je obljubil zajca dobiti predno mežnar dan odzvoni; in storil je, kakor je bil obljubil. Kühlwasser zajca previdno zavije in, da se Medved ne zmoti zopet, sam nese na stanovanje profesorja Justina, kjer ga dekli odda in pové, da je to tisti zajec, katerega je sinoči Medved, ko je bil preveč vinjen, pozabil oddati; gospodična uže vedo, kaj se ima s tem zajcem zgoditi; zvečer pa pride gospod doktor na večerjo, kakor je bilo dogovorjeno, in vse bo v redu.

Dekla obljubi to gospodični sporočiti, kadar pridejo od maše.

Gospodična Filomena pa takrat ni bila pri maši, ampak daleč proč od vseh bogoslužnih opravil.

Njena ranjka mati je bila navajena, kadarkoli je bila v težavnih zadregah, ali kadar jo je pekla huda radovednost, pomoči iskati pri ženskah, ki znajo iz kvart vedeževati. Svojej hčerki je vedno prigo-varjala, naj tudi tako dela, ker ni boljših pomočnic na svetu kakor so take prerokovalke, celo na smrtnej postelji je hčerko učila, da se ne bode mogla srečno omožiti, ako ne vpraša poprej oraklja ženskih vedeževanj. Hčerka v take skrivnosti ni ravno verovala, vendar obljubila je materi ravnati se po njenem nauku. Uže v glavnem mestu je od matere in njenih prijateljic čula, da je neka Justina v Vinovaru prerokovalka, da malo tacih. Sinočno vedenje sluge Medveda in neprihod doktorja Vogljanina jo je napotil, da hoče uže denes izpolniti materi dano obljubo, da si ravno ne misli, da bi bil trenutek, ki odloči njeno prihodnjost, uže pred durmi.

Kakor je profesor Justin nastopil svoj jutranji sprehod pet tisoč korakov, smukne Filomena v opravo, katero je nosila v mestu na zadnjeji maškeradi, porudeči si lica in zaveže bogato nazobčano pečo na glavo. Bila je pravcata Gorenjka iz ljubljanske okolice, in dekla je prisezala, da gospodične nihče ne spozná, celo gospod oče ne, ko bi jo srečal, kar vendar Bog obvaruj.

Tako preobražena se poda Filomena k mazački Justini, pove tam izmišljeno povest, katere jedro in konec je bil v takih prilikah izkušenej Justini tako navaden, da je uže na prvi pogled vedela, kaj mladej kmetici teži srce. Justina je resnobno in slovesno kvarte mešala na mizo, pokladala jih, zopet prekladala in odvažno z glavo majala. Bistvo njenega vedeževanja je bilo, da mladenič, katerega dekcle ljubi, ni zanesljiv, da je morebiti, celo nezvest; dekcle naj se ga znebi čim

preje, tem bolje; bliža se pa ženin, kakor se ga ne nádeje; s tem bode srečno živela, ako bode poroka o mladem meseci. — Križan tolar je drknil Justini v roko, Filomena pa po stopnicah doli srčno britkost komaj skrivaje.

Ko se vrata za Filomeno zapró, stopi Angelika, ki je skoz steklene duri stranske sobe Filomeno in materino vedeževanje opazovala, pred mater v žalosti in togoti.

— Mati! Ali se ne bojite božje kazni, da nedolžno dekle tako neusmiljeno sleparite?

— Ali si jo spoznala? Kaj ne, kako prekanjeno si je izmišljevala!

— Spoznala sem jo, spoznala. In zato se mi še bolj smili. Niste li čutili, kako je bojazljivo govorila, kako je pri Vaših besedah obledévala in se tresla? In Vi ste jej bodli nož v srce. Mati, to je neizrečeno grdó!

— Kaj je grdo? To je grdo, tako hčerimeti, kakor si Ti! Ti bebica ti! Zate skrbim, da imaš kaj dote; zate skrbim, da ti druge ne ulové možá, ki je tebi namenjen. In to imam za zahvalo. Uči se, uči četrte božje zapovedi!

— In Vi, mati, učite se pete: ne ubijaj! Nečem dobiti moža po Vašej poti, po kleveti in sleparstvu. Rajša grem v samostan. Tej nevednej revici pa hočem povedati, da vsa Vaša umetnost je v nebo vpijoče sleparstvo.

Zdaj je bil pa ogenj v strehi, mati zgrabi stol in zakriči nad hčerjo: Ti spaka peklenska, poberi se mi izpred očíj doli na vrt sadje pobirat in salato plét. Kar precej! če ne, te nabijem. da boš tri solnea videla! Ti strupena pošast!

Angelika je šla molcé na vrt. Tam je morala hči matere, štiri-deset tisoč forintov premožne, z rahlimi rokami broditi po mrzlej jutranjej rosi in pobirati gnilo in piškavo sadje, ki je po noči z drevja popadalo. Marsikatera gorka solza se je posestrila z mrzlo roso, in denes ne prvokrat. In vse te solze so bile zastonj prelite, ker Angelika ni imela nikogar, da bi jih bil obrisal, nikogar, da bi jej vsaj besedico tolažbe rekel.

Gospodična Filomena prispe domov, preobleče se v hitrici in razbarva ter zve od dekle, kaj je v tem gospod Kühlwasser prinesel in sporočil. Brez odmora spiše listič in ga utkaže z zajcem vred jaderno nesti v Vogljaninovo pisarno. Filomena je zdaj sama; svojeje

jezi in žalosti odpre duri in vrata, in razjoka se, kakor takrat, ko jej je mati umrla.

Ona pač ni še mnogokrat jokala. Vsaj denes in včeraj solzenju ni mogla najti dosti uzrokov, ako bi bila kdaj učila se tudi sama sebe hladnokrvno presojevati. Iz žalostnega premišljevanja jo zdramijo znane stopinje očeta Justina. Hčerka naglo obličje prevedri, kolikor je bilo mogoče in gre očetu naproti. Gospod profesor je bil prav dobre volje. Mej potom je namreč zvedel od Kühlwasserja, kako je bil sinoči Medved zabredel, in da je Kühlwasser davi zgodaj Medvedovo zmoto popravil ter prvemu zajcu namestnika postavil. Vpraša tedaj šaljivo:

— Kaj ne, zdaj pa imaš zajca?

— Imela sem ga, ljubi oče, pa poslala sem ga nazaj.

— Imela, nazaj poslala? Filomena, morebiti nisi prav storila!

— Premišljevala res nisem veliko. Strežaj se je sinoči, pisar davi nekoliko zaletel. To priliko sem hotela zase porabiti.

— Morebiti si se pa prenaglila in priliko porabila zoper sebe.

— Čujte, ata; jaz ne morem tako hladno soditi kakor Vi, in moji razlogi so morebiti preobčutljivi. Tako le sem mislila: Doktor Vogljanin nas je zadnji čas pogosto obiskaval. Ljudje poreko, da zaradi mene, ker Vas itak vsak dan lahko najde na sprehodih ali v gostilni. Predsinočnim je bil pri nas samo nekaj trenutkov; sinoči pa ni prišel, čeravno je bil obljubil. Ako počasi izostane, poreko ljudje, da se mu nisem več vredna zdela, da z menoj občuje. Če se pa zdaj zaradi njegovih služabnikov naredi zamera mej nami, bodo ljudje sodili, da je on kriv in ne jaz. Tako sem to zase porabila.

— Filomenka, tvoji razlogi stojé na slabih nogah. Sinoči doktorja ni bilo v Vinovaru, naglo se je moral odpeljati. To vem gotovo.

— Vi to veste, ali drugi ljudje tega ne vedo; jaz tudi nisem vedela. Pa ravno sinoči sem premišljevala, da ta doktor k nam prihaja nemara samo za to, da se vadi v laskanji proti ženskemu spolu. Za tako vadnico pa vender nisem, kaj ne, ata?

— E, ljuba moja, to so izgovori! Zvedela si, kam je tisti Medved zajca zanesel, in odtod tvoja prenaglica.

— Ne bodite hudi, ata! Nisem vprašala in nisem zvedela. Tudi bi zajčja malenkost ne vplivala na moje odločevanje.

— Zajec je šel k Justin*zi*, namestu k Justin*u*. Medved nema tankih ušes, Vogljanina sem pa uže na gimnaziji opominal, naj glasnike končnike bolj razločno izgovarja.

Profesor Justin zamaknen v slovnico ni zapazil, da je hčerko rudečica oblila. Odgovorila je bolj tiho in počasi:

— Ata, razloček tiči morebiti v več črkah. Vogljanin si je Vaše svarilo zapomnil in je rekel: „k Angeliki“ namestu „k Filomeni“.

— Zdaj pa ne moreš tajiti svoje jeze. Kaj ne, ko bi bila mladenič, tisto Angeliko bi kar na dvoboj pozvala?

— Da, in v srce bi jo zadela! — Ne, ata, vender ne! Kam sem zgrešila! Nič bi jej ne storila. Saj nemam od Vogljanina nobene zaveze in do njega nobene pravice. Ona morebiti jih pa ima. — Ah, ata, treba je, da sem oprezna in da se ne izpostavljam.

— Prav tako! Pa ta Vogljanin ima vender prostorček v tvojem sreči?

— Ah, ljubi ata, ne šalite se! Kaj res mislite, da Vas želim zapustiti?

— Nisem sicer tako vprašal, kakor si odgovorila, pa pustiva to. Bodi previdna na vse strani. Na izpostavljanje pa nikar ne misli. Saj sem jaz tukaj, branil te bom kakor svoje oko. Brez skrbi bodi, dokler si v mojem zavetji. Ti si moje jedino dete, jedino veselje, in dokler sem živ, ne boš najmanjše škode trpela. Pa predno sodimo, treba pozvedeti, kako reči stoje.

— Prosim pa, ljubi ata, storite, da nas Vogljanin danes in jutri ne obišče. Vsa sem zmočena, ne vedela bi kaj z njim govoriti. in zdi se mi, da je bolj prav, ako z njim ne govorim zopet — tako kmalu.

— Storil bom to. ljuba Filomena. le potolaži in razvedri se zdaj pa sedi h glasoviru in zaigraj, kar veš, da rad poslušam.

Komaj je Justin izgovoril, pridrvi se dekla domov vsa razjarjena.

— Kaj pa je tebi? vpraša skrbni gospod.

— Kaj mi je? počakajte, da se oddahnem! ihti dekla. Komaj še živim. Po trgu so me gonili, zapreti, ukleniti, v klado dejati so me hoteli! Bilo je neznansko. Ne prebijem več v tem kraji!

Ko se dekla umiri. pripoveduje, da jo je tržni policaj ustavil in v občinsko prisarno tiral. Tam je morala povedati, kdo je, kaj je, kje je zajca dobila, in kam ga nese. Naposled so njo izpustili,

zajca pa tam obdržali. Prijazni policaj jej je potlej povedal, zakaj se je to zgodilo: Tržni čuvaj je čul proti zoru strel iz tržnega lova. Ko se je daniło, videla je ženska znanega tatinskega lovca izpred trga iti v trg, imel je zimsko suknjo in pod njo gotovo zajca, ki ga je malo prej ustrelil. Ta lovec je prijatelj pisarja Klobasarja; Klobasar je zajca k nam prinesel; ta zajec je ukraden in zdaj bomo vsi zaprti. Tako nekako je pravila dekla.

— Kaj si pa s pismom naredila, vpraša Filomena pozabivši, da jo oče čuje?

— Skoraj sem pozabila. Pa srečala sem tisto berlasto motovilo, dala mu pismo in ukazala, naj ga da gospodu.

Ko se je Justin še sprehajal, odmeril si je za denašnji jutranji pensum, premodrovati novo temeljito knjigo o starogrškeji črki digamma.

Hčerka mu je to veselje izkazala, in moral se je udati drugim, dozda j še ne vaje nim študijam. Dokler se v teh izpregleda, stopimo v Vogljaninovo pisarno.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Ž. V. Popovič,

slovénsk pisatelj.

Spisal Lovro Žváb.

(Dalje.)

Po vsem tem vender nikakor ne moremo z ničimer zagovarjati óne vrste nevédnosti, ki je tolika, da se niti Popovičovo ime do najnovéjših časov ní bilo nje ušes deteknolo, če tudi je zaloge dovolj, iz katere je nauk jemati vsacemu, kdor kaj hoče o tem učenjaku zvedeti. Knjige, ki sem zajémal jaz iz njih, vselej imenujem vsako posebe tam, kder je iz nje kaj vzeto: zatorej o teh molčim tukaj, a imenovati hočem nekoliko drugih, Slovénom to jako bližnjih to daljnejših pisateljev. o našem rojaku več ali menj govorečih.

1) Büsching, „Wöchentliche Nachrichten“, III. Jahrgang. XVIII. Stück. — Tega néma Ljubljanska knjižnica, a upotrébil sem nekoliko ónega. kar je g. profesor M. Vodušek podal iz njega v letopisu „Matice slovenske“ 1879. léta od 110. strani dalje.

Potres, ki je 1746. leta razrušil Limo in Callao, začel se je na rečenih mestih ter se je poleg primorja od njih enakomerno širil proti jugu in severu; zato so ga straže ob morskem bregu čutile tem slabeje in tem pozneje, čim dalje od Callaa so bile. Po Humboldtovi meri v zahodni strani Južne Amerike razmerno ozki tresni pas pogostoma do 600 ur hoda na dolgost. Leta 1822. (19. novembra) se je čutil nad 190 miriametrov daleč. V Venezueli, Severni Ameriki (zlasti ob zahodni in vzhodni njene strani), v Siriji in sem ter tja tudi drugodi so pogostoma zapazovali to podolžno gibanje zemeljske skorje.

Rekli smo, da so ti podolžni potresi prav za prav osrednji, katerim pa posebne razmere tvorbe zemeljske skorje branijo razprostiti se na vse strani. Kaj zanimljivo je tudi, da osrednji potresi časih prestopajo v podolžne. To se godi, če se pri osrednjih potresih ponavljajo sunki, a ne v prvem tresnem središču, ampak zmirom na drugi točki, ki vendar vse stojé v isti črti. Francoski prirodoznanec Dolomieu je zapazoval to črtno prestopanje tresnega središča pri hudem potresu Kalabrijskem. Mej 5. februarjem in 28. marcem se je ondu zemlja tresla, rečena dva dni vendar najbolj. 5. februarja je tresenje izviral pod mestom Oppidom; 7. februarja so izvirali udarci pri Sorianu, 30 do 35 kilometrov na vzhodno stran od Oppida; 28. marca je bilo tresno središče pri Girifalku, še dobro 40 kilometrov dalje proti severu. Rečena tri mesta pa stojé na skoro popolnoma ravni črti, ki je vzporedna z osjo Kalabrijskega pragorja. Tudi drugodi so uže večkrat zapazovali jednako prestopanje tresnega središča.

(Dalje prihodnjič.)

Mešana gospôda.

Obraz iz vsakdanjega življenja.

Spisal dr. Janez Mencinger.

(Dalje.)

VI.

ko bi sicer ne vedeli, da denes Vogljanina ni doma, prepričal bi nas o tem pogled v njegovo pisarno. Kùhlwasserju se ni mudilo peresa gnati po papirji in Medved je bil proti navadi v pisarni. Stena mej dostojanstvom pisarjevim in uboštvo strežajevim

se je toliko ponižala, da se je Medved smel vستي za doktorjevo mizo. Pogovor se je pletel o rečeh, ki so nam uže znane. Kùhlwasser se je hvalil, da je Medvedovo zmešnjavo popravil, Medved je pa trdil, da je po volji gospoda doktorja ravnal, da doktor Filomene ne mara več, da je Angelika lepša in zelo bogatejša. Filomena utegne sicer tudi nekaj imeti, a to vse nič ni proti doti Angelike. Justina je sinoči govorila o dvajsetih tisočakah, katere bo precej odrinila; potlej so pa še hiše in zemljišča. Ker sta se s pogovori preveč utrudila, šla sta se vsak na svoj kraj krepčat. In ko sta se zopet k pogovorom vsedla, dopoveduje Medved, kaj je profesorjeva dekla staknila, ko je zajca nazaj nesla, ter ogleduje pisemce, katero mu je izročila. To pismo, dejal je, razodelo bi hipoma vso skrivnost in odkrilo, kdo ima prav, jaz ali Vi, ako bi je mogla brati. —

— Bere se uže, odgovori Kùhlwasser, ako se le ne zve.

— Kar se ne zgodi, se ne zve, pristavi Medved. Jaz bom molčal, kakor zid.

— Če je tako, bom jaz tudi, pravi Kùhlwasser, in oba gresta v Medvedovo sobo na delo. Kùhlwasser je ročno delal in pisma zavitek je kmali šel vsaksebi. Kùhlwasser vzame pismo iz zavitka in je pazljivo prebere. Nikoli tako kakor denes bi tudi Medved rad brati znal, ker Kùhlwasser mu je od pisma povedal samo toliko, da je gospodična razžaljena in da pravi, da je Medved budalo.

Vsi ostanki vojaškega moštva so bili v Medvedu razdraženi, da ga mlada mestna punica zmerja. Pa ni smel dolgo hudovati se, ker stopil je v pisarno gospod profesor Justin. Gospod Justin omeni, da bi mu bilo prav ljubo, tisto pismo precej nazaj dobiti, katero je pred dobro uro njegova dekla Medvedu oddala. Kùhlwasser se dela nevednega, Medved je pa bolj zveden. Vedoč, da drugi del opravila, odprto pismo zopet zalepiti, ni še dovršen, in še vedno jezen nad dobljenim pridevkom, odreže se osornò, da pisma ne da iz rok brez gospodovega dovoljenja; ker, če je v njegovih rokah, velja to tako, kakor bi bilo v gospodovih. Kùhlwasser ukaže Medvedu, da se umakne iz pisarne, ter zagotovi gospodu profesorju, da bo pismo uže vzel Medvedu in je nazaj prinesel. Potlej sta se s profesorjem pogovarjala različne reči; kajti profesor je bil v svojih študijah in bilo mu je mari pozvedeti, kake so prav za prav razmere gospoda Vogljanina proti obitelji mazačke Justine Oevirkove. Pisar Kùhlwasser ni slutil nič napačnega, tedaj resnice ni popravljal. In profesor Justin ni v

vsem našel nič gotovega, samo sumnjivo se mu je zdelo, da ima stara Justina do Vogljanina tolikanj zaupanja.

V tem je Medved v svojej sobi po nauku poprej od Kühlwasserja dobljenem odprto pismo posušil, zopet v zavitek vtaknil, zavitek zalepil, in sploh drugi del prepovedanega opravila tako dobro zvršil, da se je sam sebi čudil. Stopi tedaj zopet v pisarno in izroči pismo gospodu Justinu rekoč, da se je premislil, da naj pa gospod profesor odgovarja, ako bo gospod doktor zaradi tega Medveda karal ali zapodil. Profesor to obljubi, gre svoje pozvedovanje nadaljevat, in domov prišedši odda Filomeni pisemce, kakeršno je prejel.

Filomeni se je dobro zdelo, da se je v prvej nejevolji in naglo pisana odpoved prijaznosti v njene roke vrnila, ne da bi jo bila brala oča in doktor Vogljanin. Zdaj, ko so se živci dokaj pomirili, želi videti, kaj in kako je pisala. Odpre tedaj pismo; pa kako se prestraši, ko vidi, da so črke pisma zalite, in da doktorjeve fotografije, katera je poprej v pismu bila, zdaj ni notri. Očitno je, da so pismo brale neopravičene oči. Nova žalost, nova grenka skušnja!

Da se je pozabila fotografija v pismo nazaj dejati, to sta skoraj takrat kakor gospodična zapazila tudi Medved in Kühlwasser. Pisar se je nad slugo zaradi te nove zmešnjave tako raztogotil, kakor bi bil še vedno graščinski oskrbnik, in mu očital, da s svojo budalostjo spravi oba ob službo. Sluga Medved se je sicer jako bal dobro službico izgubiti, pa udal se je v svojo usodo in pisarju mirno rekel: Kar sem pokvaril, bom skusil sam popraviti, potlej naj pa pride, kar hoče.

Tomaž Medved zopet kakor sinoči priveže svojo lepšo leseno nogo z novimi jermeni, opaše bel opasnik in stopi zopet po vrsti hiš najprej h gospodični Filomeni. Tam odda pozabljeno podobo gospoda Vogljanina, pove skesan svojo pregreho, prosi odpuščanja in molčanja, in gospodična mu oboje obljubi, ako prihodnjič ne stori zopet kaj napačnega. Od tamkaj se napoti h gospé Justini, zadovoljen, da je pri Filomeni vse dobro opravil. Pri Justini Ocvirkovej pa ni šlo tako gladko. Ona nikakor ni bila voljna zajca iz rok dati. Zajec, rekla je, je po pravici moj. Zdaj je iz kože dejan in v namaki; to precej truda in denarja stane. Pa kaj nameravaš s tako na pol gotovo divjačino? Kaj ne, ukradenega zajca so pridržali v občinski pisarni, in zdaj bi radi imeli mojega. Ne bodete ga ne jedli, — za nobene denarja ga ne dam!

Medved ugovarja, da se je samo zmotil, da je svojo zmoto pozneje izprevidel, da mu gre za službo, in da je nasproti bogatej gospé najbolj usmiljenja vreden trpin pod solncem. Prav milo je prosil, pa gospa je ostala neusmiljena. Prosit je prišla tudi Angelika, pa to je mater še bolj razkačilo. S težkim srcem se je Medved uže odpravljaj, kar se starki obraz razgrbanči in ona veli: No, da prijatelja ostaneva, naj bo! Dala bom zajca nazaj, kakeršen je zdaj, še s slanino ga bom nabodla, kakor delajo dobre kuharice; zato vse mi pa prineseš svojega starega mačka!

— Oh, mamka, vzdihne Medved, mojega mačka nikar! Deset tujih Vam polovim, ali ne želite mojega! Rajši Vam dam vse, kar imam, staro in novo berglo in še jedini križavec, ki ga imam, tistega, ki sem ga dobil od zalega fanta iz Vaše rodbine, ko sem zanj pri stotniku odpust izprosil. Pustite mi to fletno živalico, saj veste, da némam družega veselja. Pustite mi ga, za božjo voljo Vas prosim.

Justina je neizprosljiva in Medved se mora udati. Šel je domov, dal je mačku za zadnje kosilo žgancev in mleka; in ko ga je nasitil, pogladi ga še jedenkrat po dlaki, potlej pa stlači v vrečo, zanese k Justini in tam izpusti v močen prazen kurnik. Justina mu reče zvečer ob šestih priti po zajca.

Poludné je odzvonilo v Vinovaru. Stari in mladi so se vsedli k pogrnenim mizam. Tudi Tomaž Medved je sédel k svojej samskej mizici, na katero je postavil skledo zabeljenih žgancev, katere si je sam bil skuhal. Kadili so se žganci in s prijetnim duhom nos zगतali; pa milo je mož pogrešal navajene mačkove glasbe izpod stola. Ni se dotaknil kosila, temveč pribežal je v sosesko k branjevcu in tam v šilu grenkega encjanovca utopil svojo britko žalost.

VII.

Angelika je zastonj premišljevala, zakaj ima mati Justina nad Tomaža Medveda mačkom, ki ni črn ampak navadno pisan, tako izredno veselje. Predno je prišla do gotove sodbe, pripetilo se je pa nekaj tacega, da sta mati in hči na mačko popolnoma pozabili.

Pred Justinino hišo pridrdra kočija, in iz nje stopita mlad gospod in mlada gospa. Gospod je bil vsega zdravilstva doktor Ivan Zeligoj in gospa Sidonija Smolarjeva, hči stare Justine. Angelika je k vratom priskočila, radostno objela sestro ter njenemu spremljalcu srčno stisnila roko. Tudi mati Justina je bila iskreno vesela in prav

prijazna proti neznanemu gospodu, katerega sta jej Angelika in Sidonija predstavili za njenega starega znanca. Po navadnih vprašanjih in odgovorih se je družba razdelila tako, da sta mati in starejša hči ostali v vrhnej hiši, Angelika je pa gospodu razkazovala prostore po hiši in po vrtu.

Gospa Sidonija je bila visoka, lepo rastena žena kakih petindvajset let. Njeno obličje, nekdam gotovo občudovanja vredno, oblito je s tenjo tajne žali, sledom prebitih skrbij in britkostij, in veliko črno oko ni več ognjevito, ampak mirno in sočustveno. Ko se je Sidonija možila, bila je zanimljiva čestilcu ženskega spola; zdaj, ko je moža zapustila, bi pa bolj zanimala filozofa in umetnika. Veliko je imela materi povedati. Kratek obseg njene povesti je ta: mož Silvester Smolar od upnikov pritiskan napovedal je konkurz; vino-varski notar prišel je premoženje popisovat in v oskrbovanje prejemati; mož Smolar je zaradi neke goljufije, ki je pri tej priložnosti prišla na dan, bil v zapor vtaknen, ona je pa svoje malenkosti s seboj vzela in za vselej zapustila dom, kjer je prebila toliko žalosti in kjer zdaj ni nič njenega in nič moževega. Pristavila je pa, da mater nekoliko potolaži, da ni toliko izgubljenega, kakor se je mislilo; kajti skrbela je, da se je nekaj zavarovalo, kar je mati odlašala, živela je tudi varčno, in pri občnem zapravljanju gledala je, da je tudi njej kaj odletelo, kar bi sicer drugi bili pograbili. — Izrekla je, da želi pri materi ostati, da jej pa ne bode nadleže delala in lahko ob svojem živela.

Od konkurza je prišel pogovor na doktorja Vogljanina. Sidonija ga jako hvali. Mati jej pa na uho pošepeta, da je vse tako napeljano, da bo v kratkem Angelika gospodinja Vogljaninovega doma in srca.

Angelike in mladega doktorja Zeligoja ne smemo dolgo samih na vrtu puščati; torej poglejmo k njima.

Hoje po vrtu sta se hitro naveličala, vsedla se v košato lopo in tam sta nadaljevala svoje pogovore. Te sta pa tam nastavila, kjer sta prenehala pred dvema letoma.

Ko je Angelika bila v glavnem mestu učiti se gosposkih ved in šeg, dopadel jej je mej mlado moško gospôdo najbolj mladi zdravnik doktor Zeligoj. Bil je lepe rasti, čednega obraza, dober pevec in, kar je dekleta najbolj vnemalo, neutrudljiv eleganten plesalec. On je v hišo dohajal, kjer je Angelika stanovala; prikupiti se je znal starim materam in mladim hčeram; najbolj se je pa prikupil Angeliki, živahnej,

veselej tržanki iz Vinovara. Prijatelji so mlademu zdravniku uže nagajali, da sta si on in gospodična s kmetov večno ljubezen prisegla. Ali je to bilo ali ne, prišla je vmes zamera, katero je menda zakrivila naglokrvna Angelika. Pisma mej njima so prenehala. Zeligoj je šel na dolgo časa v tujo deželo, Angelika pa domov v tihi Vinovar. Pozabila se nista: Angelika se je obtoževala, da je ljubega razžalila, in Zeligoj je obžaloval, da je gospodični naglico prehudó zameril. Oba sta se kesala. in oba želela, da bi na morji življenja prijazne sapice slučaja zopet jedenkrat približale njijina jadra. Pa bila sta predaleč narazen in brez upanja, da se bode to še kdaj zgodilo; kajti Angelika je mislila: Zeligoj je prekrasen, da bi moral nevesto ravno v Vinovaru iskati, in Zeligoj je menil, da je Angelika toliko bogata, da jej ne bode treba čakati na ženina iz tuje dežele.

Vrnivši se iz tujih dežel pride Zeligoj v trg —X—, tam se seznanil z gospo Sidonijo, zve, da je Angelika še vedno prosta, razodene, kako je bilo pred dvema letoma in Sidonija obljubi svojo pomoč. Tako je denes sestri Angeliki pripeljala starega ljubimca iznenada v naročaj.

Angelika zatajivši nepreučljivost svojega spola omeni tisto nepozabljeno zdražbo, katera jej je pouzročila toliko britkih ur in iskreno obžaluje, da je bila kriva Zeligojeve nejevolje. Zeligoj, ki je mislil in povedati hotel, da je sam tudi dokaj kriv, se je nad to blagodejno premembo svoje ljube kar zavzel; in potlej je bila presekana meja mej njijinima srcema. Kar sta ljubezni zamudila v dveh letih, prihitela sta denes v dveh urah.

Precej pozno pristopi Sidonija, kar pa njijinih pogovorov in njijinega slikanja prihodnje sreče ni motilo. Sidonija je sestrično srečo sočutovala.

Zeligoj je moral iti po opravkih, Sidonija in Angelika sta se pa napotili h gospodični Filomeni, ker tako je zahtevala Angelika.

Filomena je zamaknena v ljubezen-bolezen pri oknu sedela in gledala oblake, večne popotnike, ko stopita v sobo njej samo po lici znana Angelika in neznana gospa. Nekako čudno se jej je zdelo to preziranje navadne šege. Angelika se predstavi in Filomeno opomni, da sta si nekdanji znanki. V jednej kuhinji sta se učili kuhati, pri jednej šivilji šivati, in tovaršice so Angeliko „škrateljnom“ krstile, ker je bila tako nagajiva. Filomena se vsega spomni, celo gospoda Zeligoja. In ko Angelika svoje vsilovanje opravičuje, da so jo k temu

samo neizogibna okolnosti primorale, odloži Filomena hladno uljudnost gospe iz velikega mesta in pogovor se vname odkritosrčno in prosto.

Angelika je tedaj razodela svojega prihoda namen. Prosim Vas moram nekaj, dejala je, kar preseza vso dosedanjo predrznost. Vedno sem še zreli „škratelj“ in hči sem čudodelke, prorokovalke Justine; imeti moram kaj izrednega, presiljenega. Gospodična, ne odrecite mi prošnje. Rotim se Vam, da to, kar od Vas želim, bo obema jednako koristno, naj se Vam tudi zdi, da je razumu nasprotno. Uslišite me, in potlej bode tudi Vi veseli.

Filomena je bolj s plašnimi ko radovednimi očmi strmela v Angeliko, ko je s prepričalno zgovornostjo razkladala svojo prošnjo. Ker bi bilo preveč pisanja, ako bi hotel popisati, kaj so tri ženske v dolgej uri mej seboj dogovorile, naj omenjam samo to, da se je Filomena jako nerada in v skrbah, kaj bo posledica njene obljube, vendar dala preprosimi. Kaj je obljubila, se bode še pred sklepom povesti zvedelo.

Ženske so govorile. Gospod profesor Justin je pa sedel pri knjigi razpravljajočej starogrško črko digamma. Ustavil ga je v premišljevanji doktor Zeligoj, ki je obiskati moral svojega nekdanjega profesorja in povprašati, kako se ima gospodična Filomena. Justin, bister poznalec svojih učencev, izprevidel je, da je Zeligoju družba Filomene ljubša njego družba starega slovničarja; tedaj pelje gospoda v ženski zbor. Justin sam se je v zbornici prav malo mudil, ker ni bil prijatelj neklasičnega ženskega govoričevanja. Nastopil je pak svoj navadni večerni sprehod. Po stopnjicah doli idoč sreča slugo Medveda, ki je v pokritej skledi prinesel zajca, katerega je ravno pred izmoledoval pri starej Justini.

Profesor Justin se možu nasmeje: Ljubi Medved, nemedvedji! Prepozno si prinesel to zver. Filomena je nekaj bolestna. Nocoj ne bo pri nas nobene večerje. Nesi pa zajca h Kruljavej žabi. Tam bom precej naročil, kaj se naj z zajcem stori. To pisemce pa oddaj gospodu doktorju precej, ko domov pride; pa ne pozabi in ne bodi radoveden!

Četrť ure pozneje je uradnik šetaje mimo gostilne pri Kruljavej žabi vprašal mamko Nežo, ki je na pragu stala in se z rokama podpirala, kaj bode denes dobrega.

— Zajčka pečem, gospod, prav debelega zajčka; jeden porcijonček prav lahko za Vas prihranim.

Uradnik pa odgovori :

— Kaj, zajca? Denes je 31. avgust. Po deželnej lovskeje postavi se pa 31. avgusta zajec ne sme niti streljati niti prodajati. Na prestopke te postave so zažugane ostre kazni. Mamka pazite, in ne govorite nocoj več o zajčjeje pečenki, sicer Vas moram čuti z uradnim ušesom!

(Dalje prihodnjič.)

Spomini o cirkniškem jezeru.

Spisal dr. H. Dolenc.

V.

Potem ko je voda zginila v Zadnjem kraji, ne traje več osem dnij in zadnje mesto, na katerem je še voda, usahuje. To mesto so Levišča, kraj ravno pod vasjo, ako gledaš z Otoka proti Slivnici; rekel bi, da je to Otoško pristanišče. Voda se vidi samo še nad Jamami, ki niso prerastene s trsico. Kakor so iskušeni ljudje, vender niso gotovi, da bi jih ne motilo v tem, kedaj ravno bode šla voda v dno. Čuješ razna mnenja; jutri, pojuternjem; vse je pa pripravljeno za ta trenutek. Posebno ako so vroči dnevi in brez sape, čuden se duh širi okolo Otoka. Voda je sparjena, rib na stotine centov se je uže polovilo pri drugih jamah, posebno pri Kotlu v Zadnjem kraji. Ako niso vozovi pripravljene, da jih takoj odpeljejo, osmradijo se; manjše uže tako ostanejo, ker jih nihče ne pobira. Tudi povodna zelišča in rastline ovenijo, trsica se razgreje in neprijazen vtis vse to dela na človeka. Jaz sem bil navzočen 1871. leta; bilo je neko soboto popoludne, ko so šla Levišča doli. Dve leti ni jezero usahnilo in torej je bilo to leto rib, kolikor jih še niso ljudje pomnili. Računilo se je, da tega leta je šlo iz jezera do tisoč centov rib in samo zadnji dan na Leviščih, da so jih pobrali do 400 centov. Prišel sem na Otok ob 1. uri popoludne in okolo pete popoludne je bila voda doli.

Od vseh vasij je prihajalo ljudstvo z vrečami, zmerom ožji je bil krog okolo jam, ki so bile kakor vselej v tej priliki z mrežami obdane. Čim bolj se je voda stiskala, tem bolj so se ribe gostile; pri mrežah so jih kar zajemali in ko so bili čolni napolnjeni, spravljali so ribe na suhem na kupe ravno tako kakor krompir na njivi,

Mešana gospôda.

Obraz iz vsakdanjega življenja.

Spisal dr. Janez Mencinger.

(Dalje.)

VIII.

Solnce se je pomikalo za hribe in vinovarski čednik je s pašnika prignal sred trga goved in drobnico vinovarskih tržanov. Ko je tako trg bil poln šundra in direndaja, spremlja mlad gospod iz stanovanja profesorja Justina proti hiši mazačke Justine tri ženske, dve po meščanski šegi oblečeni, jedno pa, kakor se nosijo Gorenjke okolo Ljubljane. Ko pride družba v vežo, hiti Sidonija po stopnicah naprej in napove materi prihod brhke kmetice, ki je menda uže zjutraj tukaj bila in mladega gospoda, ki je najbrž njen ženin. Mati se spomni, da je davi dobila križan tolar; naglo se pripravi, in Sidonija preskrbi, da se v čarobnem svetišči prijazna svitloba izpremeni v resnoben somoren somrak.

Stara Justina črno opravljena sedi za mizo v starem, visokem naslonjači in gleda skozi velike postarišne naočnike kakor črna sova v človeškeji podobi. Pred njo bojazljivo stopi vitka gorenjska deklica okroglih živorudečih lic, vsa taka kakor tista, ki je davi imela čast poslušati Justinino modrost. Deklica se globoko prikloni, in seže celo po Justininej roki, kakor da bi jo poljubila, potem stopi nazaj na stran mladega gospoda, ki se je držal, kolikor mogoče ponižno in leseno.

Deklica izpregovori z mehkim tresočim glasom:

— Čestitljiva gospa! Priromala sem k Vam iz daljnih krajev. Vaše razodetje davi me je skoro uničilo, a čez malo časa povzdignilo do vrhunca veselja. Prišel je za menoj pravi ženin, katerega sem nekđaj ljubila, a skoro pozabila. Stara ljubezen se je devetkrat huje vnela. Hvala Vam, prisrčna hvala! Ne vem besedij . . . .

— Nikari, deklica, — take hvale nisem vredna. Povejte mi rajša, kaj Vas je zopet k meni privêdlo?

— Čestitljiva gospa — bojim se jeze in sovraštva svoje obitelji, ker sem se tako hitro premislila. Prosim Vas, povejte, ali bo to imelo kaj slabih nasledkov?

Justina je zmešala kvarte, obračala jih, pokladala in prekladala in napósled izrekla neovržno sodbo:

„Jeza bo huda, pa razpihala se bo kakor smodnikov dim po strelu. Bodita stanovitna, premagala bosta vse ovire, ker so samo navidezne. Za Vama stojé prijatelji, ki veliko veljajo in premorejo.“

V tem se je Justina zmotila, kajti za njima sta stali samo dve prijateljici, ki sta skozi steklene duri stranske sobe opazovali ta prizor.

Deklica nadaljuje: „Ko ste naju toliko potolažili, še prosiva krepkega blagoslova na pot k poroki.“

— Blagoslovov némam, odgovori starka. — Te dobosta pred altarjem. Ker pa vidim, da imata trdno zaupanje v mene, Vama naredim živi vozél nad rokama; to Vaju obvaruje vseh urokov in zlih pogledov na dan poroke, takrat ko so najbolj nevarni. — Justina se je kvišku spela, položila dekletovo roko v gospodovo, in s trakom črnorudečem vila je čudne zaveze in odveze. Gospodična pak obraz proč obrača in neravni boj bojuje z mišicami, ki v človeku smeh zbirajo. Ni se mogla vzdržati: zdrav glasen smeh se razsuje iz polnih ust.

Justina je skoro razbesnila. Segla je v kot po palico, pa ni je; divjala je proti prvim durim, pa zaklenene so, divjala proti drugim; tam pa vidi dve ženski, ki se na vse grlo smejeta. Počela je kričati: tatje, roparji, sleparji. Pomagajte, pomagajte! — Pa nikogar ni bilo na pomoč. Samo gospa Sidonija je pristopila iz druge sobe mater mirit. —

Poprej leseni gospod se tudi zravni in oživi, stopi pred starko in jej reče glasno a mirno: Pomirite se, gospa! Komediya je zdaj pri kraji. Angelika je želela, da Vas ujamemo v Vaše lastne mreže. To se je zgodilo, in zdaj dovolite, da se Vam predstavljam ženin Vaše hčere Angelike.

— Kaj, ženin! Goljuf, slepar! Pobêri se mi izpred očíj!

— Žena, počasi! Takih besedij kratko in malo ne trpim! Krotite jezik, da Vam ne bo kasneje pretežko! Doktor zdravilstva, Ivan Zeligoj, sem, in pošten človek. Ne poznate me še posebno, pa morali boste poznati me; in bolj koristno je za Vas, če ste prijazni proti meni. Da Vam le nekaj povem. Pred pol ure je bil pri Vas kmetsk fant, ki je kupil zdravil ljudem in živini za drag denar. Tisti kmetski fant sem bil jaz, in v tistih zdravilih tiči za Vas kazen najmenj

treh mesecev zapora. Saj se razumeva, saj veste, da sem medicine doktor! Pa pustiva to. Denes sem samo prišel prosit roke Vaše hčerke, te zale Gorenjke, ki tukaj pred Vami stoji, in z menoj vred prosi.

Mati se molče skloni v naslonjač, in spusti nekaj jeznih pogledov v Angelikine oči. Ti jezni pogledi pa Angelike niso presunili. Ona z mirnim, krotkim glasom izpregovori: „Mati odpustite, da sem Vam to naredila. Vaše vedeževanje mora jedenkrat nehati, drugače se dostojno omožiti ne morem. Denes zjutraj ste deklico preslepili, da je skoro zblaznela. To je bilo preveč. Nocoj ste zato opeharili samo sebe. Nemogoče Vam je dalje prorokovati. Ko se bode zvedelo, da svoje lastne hčere pred Vami stoječe niste spoznali, morate izgubiti pri ljudeh vso vero. Tedaj pustite svoje kvarte in Kolomanove bukve, žive vozle in smrdljiva zdravila rajši z lepa, nego li po sili ali po kaznih. Glede moje možitve, pa prosim, mati, nikar ne branite. Privolite! Pomislite, da se prav za prav še upirati ne smete. Pred tremi tedni sem dvajseto leto dopolnila in Vi ste me dali po sodišči za polnoletno izreči. Takrat nisem vedela, čemu je to dobro. Zdaj se pa zavedam svoje svobode. — Tedaj, mati, privolite v mojo srečo!

— Le vzemita se, pa dote ne dobodeta ne krajcarja! — izpregovori mati po dolgem molčanju.

— Mati, odgovori doktor, jaz dote ne potrebujem. Imam hvala Bogu premoženja, in moja vednost tudi moža živi.

— Ne tako, reče vmes Angelika. Nečem biti možu nadležna, in živeti ob njegovih dohodkih. Doto želim jaz, in mati, tukaj je tudi bolje z lepo privoliti. Doktor Vogljanin je Sidoniji povedal in Sidonija meni, da smem primerno doto od Vas terjati po sodnjem poti; sodišče potlej odloči, koliko mi morate izplačati. Mati, tega pa vender ne, da bi Vas lastna hčer tožila za doto. — Vidite mati, to je vse nastavljeno in osnovano. Zdaj Vam ne ostaje drugzega, nego vse privoliti, potlej pa svoje kvarte, lončke, steklenčice razbiti in na gnojišče pometati.

— Moj Bog, kaka reva sem! Gospod doktor, ne zamerite mi, da sem se tako raztogotila. Pa premislite tudi Vi! Ali res hočete v zakon vzeti dekle, ki se tako hudobno norčuje iz svoje prave matere? Dekle, ki roditeljev ne spoštuje, tudi moža na bode spoštovalo. Tak lep, bogat gospod, kakor ste Vi, lahko dobi stokrat boljšo nevesto.

— Ako je samo ta zadržek, ljuba mati, potem ste uže izrekli, da ste zadovoljni. Angelika me ljubi, in dokazano imam, da me popolnoma spoštuje. Nocojšnje burke sem pa najmenj na pol tudi jaz kriv.

— Pa vender malo počakajta, kar nocoj vender ne gresta k poroki! In kje se potlej mislite naseliti, gospod doktor?

— O tem boste odločili Vi in Angelika . . . . .

Angelika mu beseda prestreže: Žena mora za možem iti, kamor jej ukaže. Ako mi moj ukaže, grem za njim v Bosno ali na severni pol. Samo prosim, da bi se tako uravnalo, da bi mogli ostati vsi vkup v Vinovaru.

— To se lahko zgodi, pristavi Zeligoj, in k materi obrnen. — Samo razumite, da sem doktor medicine, oster proti vsem neukim pomagačem, ki se vtikajo v zdravilstvo.

— Razumem — odgovorila je Justina. Tudi to se bode uravnalo precej jutri; in podala je Zeligoju roko.

Pozabil sem povedati, da je druga gledalka v stranskej sobi bila gospodična Filomena. Ona je molče občudovala Angeliko, da tako dobro posnema in nadaljuje njeno jutranjo vlogo. Ko je Justina Angeliko razkrila, šla je Filomena naglo domov. Saj je videla vse, kar je bilo njej treba. — Sidonija je potlej prisedla k materi, vzdignila pregrinjala pred okni, da je v sobo zopet prišla prijazna večerna svitloba in obrnila je govor na prijetno prihodnjost Angelike in Zeligoja. Angelika je bila spet v živem smehu, Sidonija dobre volje; in mati, ko se je nagledala čednega, uljudnega Zeligoja, tudi ni mogla, odtegovati se občnej radosti. Samo kadar so njeni pogledi srečali poglede Angelikine, zažugala je mati s pestjo; pa vselej se je videlo, da le v šali.

IX.

Zadnji solnca poljubki so žarili vrhunce goram za Vinovarom, in krotke večerne sapice so šepetale v listji dreves in božale vroča lica Filomeni, ki je sama in zapuščena v svojej sobi slonela na oknu in zrla na mračno nebo in na redke večerne zvezde, ki hladno in brezčutno gledajo na človeško revo. Filomena je denes toliko prebila, da so njene dušne moči, nenavajene ganitve, skoro opešale. Želela si je pokoja, a nemirna duša se ni mogla znebiti vednega nekoristnega ponavljanja neprejetnih vtiskov. (Osramotitev, zavist, strah imela je vedno pred očmi.

„Zjutraj sem nepremišljeno zabredla k vedeževalki, in zvečer sem bila naprošena gledati, kako se oponaša moja slabost. Ta doktor Zeligoj, bil je nekdam tudi moj čestilec; bil bi zdaj morebiti moj ženin, ako bi nekdam ne bila preošabna. Njegova mati je neolikana mokařica; jaz pa sem mislila, da bi ne mogla prenašati tašče, ki ima predebele roke za gosposke rokovice. In tista nagajiva, hudomušna polukmetica Angelika je dobila Zeligoja za ženina, iznenada, kakor bi jej bil iz neba poslan. Kje so pa tisti moji čestilci, ki so mi ušesa glušili s hvalo in ljubeznivostjo? Mislila sem, da so moški, kakor žoge, s katerimi se otroci igrajo: bolj ko jih ob tla mečeš, više odskakujejo. Moji čestilci so tudi odskočili. Ni jih več! Izbirala sem, in zdaj sem sama izbirek. In Vogljanin, kak mož je, ravnega značaja in iskrenega srca, da mu nisem našla doglavnika! Kako blizu njegovega srca sem uže bila! Ločila naju je samo jedna beseda, katero bi bila izrekla iz srca rada. Kaj bo zdaj mislil, kaj storil? Zaničeval me bo, kadar zve, kar se več ne more prikriti in utajiti!“

Tako in jednako je Filomena premišljevala. Nesrečnih mislij jo pa odreši Vogljanin, ki stopi v sobo, ravno ko se je gospodična vsedla h klavirju. —

Vogljanin se je namreč o mraku domov pripeljal, in potem precej hitel k Filomeni, ne da bi bil prej dobil pismo, katero je profesor Justin Medvedu bil izročil. Medved je imel svoje muhe in mislil je: ako je v pismu kaj veselega, bode se lahko povedalo z besedo, saj ljudje v tem malem trgu niso daleč narazen; ako je pa notri kaj neprijetnega, čas je še jutri, da se zve. Ves svet ve, da sem časi malo pozabljiv — zato ne bo nič hudega.

Vogljanin je tedaj stal pred Filomeno vesel, da je dočakal večer, ki mu toliko prijetnega obeta, in pozdravil je gospodično z vso neprisiljeno ljubeznivostjo. Gospodična poprej prepadena in razjokana, ohrabri se, kolikor mogoče in odgovarja s prisiljeno hladnostjo:

— Veseli me, da Vas spet vidim čez dolgo časa. A denes Vas nisem pričakovala. Ali Vam niso ata poročili, da sem nekaj naboglena?

— Srečen sem, da nisem dobil takega poročila. Zdaj sem tukaj, in bili bi Vi neusmiljeni, ako me takoj zavračate, in bil bi jaz oduren, ako bi Vas precej ubogal. Kje so pa gospod profesor?

— Ata Vas čakajo pri Kruljavej žabi. Zavaljo mojega glavobola so večerjico prenesli h Kruljavej žabi. Oprostite, gospod doktor!

— Draga gospodična! Dogovor je dogovor in se mora strogo zvršiti. Vaš glavobol nema pravice; in jaz bom terjal odškodovanja, ker izgubim lep večer, ki se nikdar ne bode povrnil. Dovolite gospodična, da dvomim o resnosti Vašega glavobola.

— Gospod doktor, ne šalili bi se z menoj, ako bi vedeli, kaj sem denes uže prebila!

— Vender ne pozna se Vam, da bi bili količkaj izpremenjeni.

— Saj niste zdravnik, gospod doktor, verjemite mi rajši.

— Denes pak je prišel prav spreten zdravnik v trg. Obljubil mi je da se z menoj popelje. Pa ni mogel čakati do večera, in rekel mi je, da mora tudi Vas obiskati. Ali je bil uže pri Vas doktor Zeligoj?

— Mudil se je nekoliko časa.

— Kaj ne, premalo časa? On mi je pravil, da Vas je nekdaž imel jako v čislih. Vaš album ima tudi dve fotografiji od njega. Smem pogledati, ali je še tako lep kakor pred tremi leti?

Rekši seže Vogljanin po znanem albumu na mizici, in najde na starem mestu Zeligojevi podobi. Lep mož je, govori Vogljanin dalje, in ni se izpremenil. Kaj ne, obudil je v Vas prijetne spomine, vredne majhnega glavobola?

— Ne morem tajiti, da sem ga časi rada videla zraven sebe, posebno na plesišči. S tem je pa tudi vse povedano, reče Filomena poluglasno. —

Vogljanin je v tem dalje preobračal liste po albumu in naletel na prazen prostor in sicer na tistega, kjer je do davi bila vdeta njegova podoba. Ostro pogleda Filomeni v oči; ona pak obledi, ko Vogljanin izpregovori z zategnenim glasom: Ni še vse povedano. Ta album tudi nekaj molčé odkriva.

Plaho povzdigne Filomena rosne oči k Vogljaninu, kakor bi zbirala besede. Pa predno izpregovori, stopi njena dekla v sobo, položi pred gospodično zavoj poprej Angeliki posojene obleke in jej v roko stisne pisemce s pristavkom, da naj gospodična pismo precej prebere. Filomena pisemce na stran položi. Vogljanin opomni, da naj se nikar ne da motiti. Filomena pak spreleti vrstice pisma z nemirnim očesom, ter poprime besedo:

— Da Vaše podobe ni na pravem mestu, je sam slučaj. Nekaj sem z njo namenila, ker je jutri Vaš god.

— Gospodična, Vam ni prirojeno licemerstvo. Izdal Vas je ravnokar Vaš obraz, in sicer dvakrat zaporedoma. Vašega nocojšnjega vedenja ne morem prav razumeti. Bil sem proti Vam vedno iskren. Vse svoje misli in srčne predale sem razkril pred Vami. Tudi Vi ne morete zakrivati svojega srca, kolikor bi želeli. Povejte brez ovinkov, kar Vam srce obtežuje. Recite naravnost, da me ne marate, da me sovražite, in pretrpel bom brez zamere.

Morebiti pa to-le pisemce pove, kar je Vam pretežko izpregovoriti?

— Reči bi smela, gospod doktor, da ste predrzni, in reči moram, da ste neusmiljeni. Ko bi vedeli, kako težko mi je molčati, kako težko govoriti, ne stavili bi mi meča na srce. Nate pisemce in berite!

Vogljanin bere: „Draga prijateljica! Hvala Vam za pomoč. Z Zeligojem je vse v redu. Kar se je davi godilo, vedo dozdej samo tri osebe: jaz, ki bom molčala, mati, ki so jim usta zavezana in Vi. Prosim, molčite tudi Vi. Želi Vam jednako srečo, kakor jo sama uživa, in Vas poljubuje Angelika.“ —

— Filomena nadaljuje: Kaj ne, to so Vam hieroglifi, ki v Vas samo sumnjo obujajo. Vsa sem zbegana in prepadena, vendar Vam hočem razjasniti tudi te hieroglife, da, ako se denes razideva, ločim se od Vas z mirno čisto vestjo.

Filomeni stopi zopet kri v lica; pobesi glavico, nekaj trenutkov pomišlja, kakor bi se obotavljala govoriti, in potlej z nekako strastno naglostjo pove vse, kar je denes neprijetnega videla in slišala. In ko je končala svojo nam že znano povest, mirno in udano je povzdignila rosne oči k Vogljaninu rekoč: Izpovedala sem se vsega, kar sem na srci imela, da me boste nemara zasmehovali; ponižala sem se pred Vami, da me boste nemara zaničevali. Pa naj se zgodi, kar hoče, licemerstva očitali mi ne boste nikoli. —

Vogljanin pak se je zamaknil v Filomenine oči, kakor bi se mu bilo nebo odprlo. Kratka vprašanja, kratki zamolkli odgovori, in obsijala ja je radost, ki jo v vsej globokosti more uživati samo blago čisto srce, radost, ki jo tisti, komur je rojena, more samo jedenkrat čutiti, a nikoli ne more pozabiti.

Konec kratkega pogovora je bil, da bo jutri Vogljanin z očetom govoril resno besedo. — Vogljanin vzame klobuk, in Filomena mu sveti. Pri sobnih durih se primeri, da Vogljanin s svojo glavo pride

prav blizu jasnega obrazka brezglavobolne Filomene. Ni se mogel vzdržati in pritisnil je gorek poljubek na Filomenina usta.

Prepozno se Filomena umakne, rekoč: Tega ni v pogodbi, to je ukradeno.

Vogljanin jo zavrne: Bom pa nazaj dal! in hoče gospodični drug poljubek privoščiti, kar se mu ročno posreči, akoravno se gospodična brani: To je predrzno, kaj bi ata rekli, ko bi Te tako videli.

V tem hipu se čuje mošk glas: Sem uže videl! — Filomena vzklikne, sveča jej pade iz svečnika, in tema zakrije različno mimiko treh obrazov.

— Prosim Vas, izpregovori profesor Justin ozbiljno, da se ravnate po listu, katerega sem Vam denes pisal. Lahko noč, gospod doktor! —

Profesor stopi nečakaje odgovora v sobo za Filomeno. Vogljanin pa tava po tamnih stopnjicah proti vežnim vratom in na prosti zrak.

Čez pol ure po tem je vladal mir in spanec po vsem Vinovaru.

(Konec prihodnjič.)

Ivan Ž. V. Popovič,

slovénsk pisatelj.

Spisal Lovro Žváb.

(Dalje.)

o smrti Popovičevi so bila v rokopisu ostala ta njega dela:

1) Excerpta ex Adami Bohorizh libro, inscripto: „Arcticae horulae succisivae etc.“ Witebergae 1584 in 8°. Crisis. — To je océna Bohoričeve slóvnice, ter nekakšno tak je bil náslov tega Popovičevega rokopisa. Wurzbach v svojem slóvníku „Biographisches Lexikon“ se žáli, da ne vé, če je bila kedaj ta kritika natisnena, ali če je ostala v rokopisu. Ali Wurzbach je v dvojbi zató, ker menda tega stvôra ní mogel razločiti od Popovičeve rokopisne kritike o Markovi slóvnici, zaradi česar on te póslednje rés nikder niti ne oménja. Zmešala ga je namreč Pohlinova zeló skodrcána latinščina, ki jo nahajaš v knjigi „Bibliotheca Carnioliae“ na 43. str., kder se ta océna Bohoričeve slóvnice ne imenuje takó, kakor sem jo tukaj ugibáje imenoval jaz, nego Pohlin jo samovoljno ter podsméšljivo zôve: „*Excerpta ex futili libello, qui*

svetilnico v znamenje, kam mora veslati. Ali sovražnik je v temnej noči ugasnil svetilnico in mladi grofič je utonil. Ta pripoved nas močno spomina na grško o Heri in Leandru. D. Trstenjak jo je porabil za malo novelo „Slovenski Leander“ (Novice 1860. l. 8—11).

Slične pripovedi so znane tudi drugim narodom, n. pr. Nemcem ob Traunskem jezeru v gorenjej Avstriji. (Heimgarten II. 136.) V Dalmaciji živi taka pripoved na otoku Sv. Andreja blizu Stona. Tu je bila ženska (Marjeta) podjetnejša in plavala je vsako noč (okolo l. 1750—60) obiskat svojega ljubčeka Teodora na tri kilometre oddaljeni ostrov Lopud (Mezzo). V tamnej noči pa so jej zavidni bratje ugasnili luč, katero jej je Teodor postavljaj za kažipot, in tako je zgrešila smer ter se utopila. (Rivista Dalmata 1859, Nr. 26.)

Mešana gospôda.

Obraz iz vsakdanjega življenja.

Spisal dr. Janez Mencinger.

(Konec.)

X.

Bil je 1. septembra 188., praznik svetega Tilna in god doktorja Vogljanina, sicer pa prav navaden delavnik. Profesor Justin je po starej navadi nastopil jutranji sprehod. Ko stopa mimo tržnega vodnjaka, vidi strežaja Medveda, ki je ravno dekletom pomagaj škafje vode na glavo zadevati.

— Kaj je novega, vpraša gospod Justin.
 — Nič posebnega, če niste bili sinoči pri Kruljavej žabi.
 — Ko bi pa bil tamkaj, kaj potlej?
 — No, ste pa mojega mucka večerjali, — zašepeta Medved gospodu na uho.

— O grda reč! Pa saj to ni res! Kaj pa gospod doktor?

— Ko so sinoči od Vas prišli, terjali so od mene Vaše pismo. Potlej so se nad menoj jezili in dolgo niso šli spat. Rekli so mi, naj jih denes bolj zgodaj pokličem, pa zdaj še spe. Če ima človek premalo spanja, potlej po dnevi ni za nobeno delo.

— Le pusti spati doktorja; ko pa vstane, vošči mu srečo, ker denes je njegov god.

Justin gre dalje, Medved pak domov. Vogljanin je uže vstal in Medvedu ukazal, naj pazi in pove, kdaj pride gospod Justin nazaj od sprehoda, ker ima z njim nekaj nemudnega izpregovoriti.

Proti navadi zgodaj je Vogljanin sedel v pisarni. Prvo opravilo je bilo odpraviti čestitajočo druhal tržnih ubožcev in postopačev, sploh taci, ki so pričakovali, da jim god kaj v dlan stisne.

Drugo opravilo je bila razprava z oskrbnikom Skalomelskim.

Lastniku grada Skalomela je v toplicah drobiž potekel, zato je pred časom okreval in domov pripihal. Oskrbnik, ki je ob jednom bil tudi lovec in nadlovec, moral je tedaj posojenega psa precej nazaj dobiti. Ta pes pak uže gnoji Vinovarsko polje. Vogljanin skuša oskrbnika napotiti na Kùhlwasserja, ali ta se ne premakne; kajti predobro znan mu je Kùhlwasserjev finančni položaj. Pride vmes še Medved, trdeč, da ta mrha ni bila za nobeno rabo in da sme Skalomelski gospod hvaležen biti, da se je tega pasjega spačka znebil brez stroškov. Pa Medved je stvar pokvaril. Oskrbnik je ostal trd, kakor našega Koseskega Slovenec, katerega zvestoba ne gane: niso ga ganile vse pametne ponudbe doktorja Vogljanina. Ta pa je nazadnje končal brezuspešno pogajanje in položil zahtevani petdesetak na mizo.

Ko oskrbnik odide, stopi Kùhlwassser v pisarno, in obžaluje, da ni bil poprej zraven. Nekaj bi bilo treba zažugati in lahko bi se bilo prihranilo najmenj trideset goldinarjev. Pa zdaj je prepozno, in Vogljaninu se mudi, ker po Medvedovem sporočilu je profesor Justin uže doma.

Vogljanin je prijel za kljuko, pa mej vrati ga obrne bogati kmet Zabregar iz Jesenovca, mož poštenega obraza in prijaznih besedij.

— „Samo mimogrede, izpregovori prišlec, moram Vas nekaj prositi; pa brez zamere, ker jaz tudi sem lovec z dušo in telesom. Oni dan, gospod doktor, ko ste šli na zajce, zašli ste v moj lov v občino Jesenovec. Nič ne dé, samo prosim, da se to večkrat ne zgodi, in da za kazen pridete jedenkrat k meni na zajčjo pečenko. Gostilno imam in dobra vina. Pridite jedenkrat z gospodom profesorjem Justinom. On mi je bil sošolec in vedno prijazen. Pridita jedno popoldne in videla bosta, kako prijeten je Jesenovec“ --

To rekši se mož, kakor bi se mu mudilo, naglo poslovi in odhajajoč poda kljuko slugi okrajnega glavarstva. Ta najprej srečo

vošči, sprejme svoj dar, potlej pa poda uradno pismo. Vogljanin bere napis: „An Herrn Dr. Aegidius Wogleiner in Weinwurm.“ V pismu pak je stalo, da je županstvo Brezovniško ovadilo Vogljanina, da je 30. avgusta na polji mej Brezovnikom in Jesenovcem zajca ustrelil, in da bode zategadelj proti njemu obravnava tekla dne 2. septembra 188. popoldne ob 3. uri zaradi prestopka deželne lovske postave od 20. decembra 1874, št. 6 iz leta 1875.

— Ta je lepa! vzklikne Vogljanin. V prave zadrege ste me pripravili, gospod Kühlwasser. Meje Brezovniškega lova vender poznate? In da Vam, staremu lovcu, ni znana deželna lovska postava!

— Oprostite, gospod doktor, te nove lovske postave v našem okraji nihče ne pozna in nihče ne posluša. Novi okrajni glavavar jo vpeljuje. Brezovniški župan pa néma družega opravka nego v knjigah tičati in pisariti. Ko ga vidim, povedal mu bom nekaj gorkih. Lova meje poznam; pa star „jus dominus“ je, da gospôda sme lova meje prekoračevati.

— Jus dominus bo zdaj kazenus.

— Te se homo uže ognili. Stopim pa jaz k okrajnemu glavarstvu, in rečem, da sem zajca jaz ustrelil. Obsodijo me za kake groše, dobili jih pa pri meni ne bodo.

— To bi bilo vse prav lepo. Pa, kakor veste, zraven zajca je padel tudi pes. Oni dan ste trdili, da sem zajca jaz ustrelil. Meni bi zdaj ne bilo prav nič ljubo, da bi ljudje raznašali, da sem prvič na svojem lovu namestu zajca psa zadel . . . . . — — in potlej namestu zajca mačka v mojo kuhinjo poslal — zavrišči mej durmi druge sobe jezen glas krčmarice Neže Kruljavožabje. Zavzet se obrne Vogljanin, obrne Kühlwasser in pribra Medved. Sršenasta krčmarica pa nadaljuje: Tako sramoto ste mi naredili, da je ne morete zamazati z vso tinto, ki jo imate v pisarni. Kaj tacega v naši hiši, starej poštenej hiši! Ljudje so zagnali glas, da ste sinoči po tem-le nerodneži dali meni primesti njegovega mačka namestu Vašega smrdljivega zajca. Gospodje so me preprosili, in pripravila sem ga. Zdaj je pa prišlo to-le pismo od gosposke, da bom kaznovana ali morebiti celo zaprta; ker sem sinoči z zajcem postregla in tako neki lovsko postavo prelomila. To je vender grozovitna krivica in hudobija. Nevedoma mačka peči in priti ljudem v zobe, potlej pa kaznen trpeti, kakor da bi bil maček zajec. To ste vse Vi naredili, in gospode zoper mene našuntali; pa ne pustim, da bi se norčevali iz mene . . .

Nežino togoto prestriže mil glas izza peči. Medved se nasmeje in zavpije krčmarici na uho: Poglejte za peč, moj mucek je živ in cel; pa, če boste tukaj razsajali, skočil Vam bo v obraz. — Krčmarica res vidi mačka, pa ne umiri se.

— Ali je bil maček ali zajec, zdaj mi je vse jedno. Precej denes odložim svoj patent; pri meni ne bode gostilne več. Ljudje me bodo še pomnili! Z Vami, gospod doktor, se pa vidim pri prezidentu.

Rekši naglo pete pobere. Medved jo je spremljal s svojim hrohotom, za kar je čul od Vogljanina ostro pokaro. — Vogljaninu je bila zgodovina Medvedovega mačka neznana, pa je tudi ni utegnil poslušati. Stopi v stanovanje, da pogleda, ali je na njem oprava še vsa salonska. Zadovoljen s svojo vnanjostjo in poln zaupanja v svojej notranjosti nastopi važne korake do profesorja Justina skozi prvo sobo svoje pisarne.

Tam so se pa uže razsedli gospa Justina Ocvirkova, gospodična Angelika in gospod doktor Zeligoj. Velikanska kletev je bila Vogljaninu na jeziku, pa moral je molčati in poslušati. Gospa Justina Ocvirkova je povedala, da se bode delalo izročilno pismo mej njo in Angeliko ter ženitveno pismo mej Angeliko in Zeligojem. Angelika je pa pristavila nemški (da mati ni razumela), da se zelo mudi, ker mati se utegne kaj premisliti. Vogljanin je tedaj moral odložiti cilinder, frak in bele rokavice ter se za delj ko jedno uro udati najbolj težavnemu rokodelstvu. Pogledal na uro in vzdihnil je.

Kako pismo jo spisal Vogljanin, ni mi treba razlagati. Komur je to bolj mari, lahko vidi pri sodišči Vinovarskem poverjen prepisek dotičnega pisma ob uradnih urah. Samo to naj povem, da je Justina Ocvirkova razen nekaj gotovine in denarstvenih papirjev vse iz rok dala, in da je Angelika prevzela toliko premoženja, da bo lahko brez skrbi zibala svoje otročiče.

Težavna pisava je gotova do podpisov. Vogljanin se oddahne, pa z žalostjo mora čuti, da Vinovarski veliki zvon ravno poludne zvoni. Izgubljen je dragi čas, prelomljena dana beseda. V Vinovaru kosijo opoludne; in to ne gre, da bi se pri Justinovih predstavljal mej juho in govedino. Angelika ogovori žalostnega gospoda: Ko smo se k Vam ravnali, zvedeli smo, da je Kruljava žaba gostilno zaprla. Morebiti še tega ne veste in bi utegnili biti denes brez kosila. Bili sva s sestro tako predrzni, da sva skrbeli tudi za Vas. V novej hiši,

prihodnjem stanovanji mojega Ivana, pripravljeno je kosilo. Prosim, gospod doktor, kar z nami tjà stopite, veliko čast nam skažete.

— Hvala, gospodična, za prijaznost, pa naše delo ni še dogotovljeno; celo jedne priče še potrebujemo, odgovori kratko Vogljanin.

V tem hipu stopi profesor Justin v pisarno. On pravi, da ne bode motil, ker ima prav kratek opravek; pa precej se ga lotita Angelika in Zeligoj, in profesor obljubi za trenutek prevzeti nalogo svedoka. Ta trenutek je bil precej dolg, ker jedno pismo je bilo jako obširno. Profesor Justin je malo poslušal, in bolj se čudil, da so tolike reči vozlele se skoro pred njegovimi očmi in da jih on niti slutil ni.

Ko so bili podpisi gotovi, Angelika Vogljanina zopet opomni na kosilo v novej hiši, a profesor Justin jej seže v besedo: Proti temu se jaz upiram. Gospodična, Vi ste zapeljivka! Včeraj ste mi zapeljali hčer, in denes mi zapeljujete . . .

— Nekoga, ki ga še menj dovoljujete zapeljati. Ako je tako, odstopam. Vračati dobro s hudim, to bi ne bilo prav, kaj ne, gospod doktor? zavrne Angelika in zvedavo in nagajivo pogleda Vogljanina.

Vogljanina je to vprašanje s tem pogledom spravilo nekoliko iz notarskega reda. Hotel je nekaj vprašati, kar se ne ujema s pisarniško resnobljostjo. Pa spomnil se je, da zdaj ni čas za radovednost zaljubljenec, ampak za praktično porabo notarskega tarifa. Povedal je tedaj svoj račun in stara Justina je plačala po starej zdaj večji del opuščenej navadi v zlatih.

Ko se je to vršilo, zahvaljuje se Angelika še posebej profesorju Justinu za svedoštvo, ter blagosrčnemu staremu gospodu pošepeta na uho: Sinoči mi je bila Filomena za pričo, in denes ste Vi. Kaj ne, da je zdaj vse prav. Brez tega pričevanja bi denes Filomena morebiti ne bila tako srečna, in jaz bi bila menj vesela.

— Kako ste poredni, gospodična! dé Justin z dobrovoljnim nasmehom.

— Me boste pa popoludne pokarali. Na svidenje pri Zabregarji v Jesenovci! Angelika steče za drugimi in stari Justin in mladi Vogljanin sta ostala sama.

Prvi ni bil več profesor, drugi ne več beležnik, in pozabila sta, da stojita v pisarni, kjer se mora srce pred durmi pustiti.

Morebiti sta se ravno zato tako hitro razumela.

Ko sta v veselem pogovoru šla po trgu doli, snemali so pri Kruljavej žabi raz steno stari kazalec gostilne in pozlačeni vršiček, znamenje vinotoka; in ko sta slednjič prišla v Justinovo stanovanjšče, objela in poljubila je Filomena svojega Vogljanina; in ni se bala očeta, akoravno si je solzico iz očesa brisal, ko je to videl.

Minule so tri ure. Medved na oknu sloni in preganja svoj dolg čas s pipo Vogljaninovega duhana. Pelje se mimo kočija. V njej sedé profesor Justin, Filomena in Vogljanin. Na vseh obličji sije veselje in zadovoljnost. Tomaž Medved dolgo gleda za kočijo, zamisli se in sam pri sebi pravi: Ko bi imel take žile kakor nekdej, ko sem po vasi kolca prevračal, za njimi bi jo udaril, zavriskal bi tam, da bi se razlegalo v tretjo faro in na vse grlo bi zaklical: Bog živi našega doktorja Tilna in njegovo nevesto Filomeno!

Zgodovina slovenskega slovstva.

Spisal in založil: Julij plem. Kleinmayr, c. kr. profesor v Kopru. 1881. Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu. *)

(Dalje.)

V „Zgodovini slovenskega slovstva“ na 89. strani čitamo, „da so obhajali (Sloveni), po nazivu (sic!) dr. Bleiweisa, dr. Coste in dr. Tomana, v (sic!) svečnici l. 1858. v Ljubljani stoletnico njegovca (Vodnikovega) rojstva“. — Kder g. Julij pl. Kleinmayr obsledí v katem národnem poslu dr. Tomana in dr. Bleiweisa, ondukaj rad njíma pritisne tudi dr. Costo, malo vprašáje, če pripoveduje resnico ali neresnico. Stolétnica se je praznovala res o svečnici (v 2. dan séčna meseca 1858. léta), in to se je godilo v Šiški pri Žibertu ali pri „kamenítej mizi“, a ne v Ljubljani, ter pokojni dr. Costa ní k temu godovanju pozival nikogar, zató ne, ker bi ga nihče ne bil poslušal; kajti on ob tej dôbi mej slovenskim narodom še ní bil nič! Praznovanju sta bila na čêlu samó dr. Toman in dr. Bleiweis; a dr. Costa je pri Vodníkovi stolétnici v Šiški mej gostmí le nabiral in zapisoval naročnike svoje knjigi, zvanej „Vodníkov spomeník“ (Vodnik-Album), katera je prišla 1859. léta potem res na svitlo. Baš ta knjiga

*) Na 636. str. „Ljublj. Zvona“ v 13. vrsti od zgoraj dôlu namesto: „vender je slovenski dnevnik itd.“ čitaj: „vender je bodoči dnevnik itd. itd.“